

*Bu Kitap MARAŞ DENT Ağız ve Diş Sağlığı
Polikliniği'nin Bir Kültür Hizmetidir*

UKDE

UKDE KİTAPLIĞI: 119
MARAŞ KÜLTÜRÜ EDEBİYAT SERİSİ: 37

Editör:

Yaşar ALPARSLAN
Serdar YAKAR

Baskı – Cilt:

ÖNCÜ BASIMEVİ
Kazım Karabekir Cad. No: 85/2
İskitler/ANKARA
Tel: 0.312.3843120

Kapak Tasarım:

Halil AYDIN

ISBN :

978-605-86184-0-4

Baskı Tarihi :

Mart - 2013

Yazışma Adresi:

Vefa Kitap Kırtasiye
İsmetpaşa Mah. Borsa Cad.
Buket Sitesi Altı No 17/C
Tel: 0.344.225 13 00
KAHRAMANMARAŞ

Hacı Muhammed Hilmi Daredevî

TASAVVUF RİSÂLESİ

Kahramanmaraş

2013

TAKDİM

Türkiye’de Darendeliler deyince bir âile anlaşılır. Maraş’ta ise Darendeliler deyince iki âile anlaşılır. Bir Somuncu Baba nesli Darendeliler. Ya’nî son dönem Hulusî Efendi’nin yeniden gündeme getirdiği, şöhrete kavuşturduğu Darendeliler. Bir de Maraş’ta tutunmuş, bir tarîkatın temsilcisi, müntesipleri bulunan, Maraş’a Malatya’nın Darendede ilçesinin Yenice nâhiyesinden gelmiş ama yine benzer özellikler taşıyan Dârendeliler.

Bu bakımdan önce bütün Türkiye’nin bildiği Somuncu Baba nesli Darendelilerden bir miktar bahsedelim.

Somuncu Baba nesli alperendir. Ortaasya’dan Anadolu’ya gelir. Çünkü uzun asırlar Anadolu Alperenlerin cihad sahnesidir. Alanıdır. Gelirler burada sınır beklerler. Seferlere katılırlar. Cihad yaparlar. Yurt yuva tutarlar. Sevap da kazanırlar.

Somuncu Baba’nın âilesi önce Kayseri’ye yerleşir. Somuncu Baba burada doğar. Babasının adı Şeyh Şemseddin Mûsa’dır. Doğum tarihi tahmini 730 / 1331’dir.

Somuncu Baba ilk tarîkât neşesini babası Musâ’dan alır. Sühreverdiye’nin Ebheriye koluna intisab eder. İlim tahsilini Kayseri’de yapar. Muhtemelen hocalarından biri Davûdu Kayserî’dir.

Şam'a da gider. Orda da okur. Tarikat bilgisini iletir. Erdebil'e gider. Mürşidlik için icâzetin iznini buradan alır. İzin aldığı halifesi olduğu Şeyh Sadreddin Erdebilî'dir.

Somuncu Baba Anadolu'ya döndüğünde Darende Kayseri ve Aksaray'a (751 / 1350) uğrar. Sonra da Bursa'ya varır. Eğleşir (760 / 1358).

Somuncu Baba Bursa'da iken zamanın kutbudur. Fakat onun Bursa'da beri benzer insan tuttuğu bu makamı bilmez. Zâten o da gizler. Fırıncılık yapar. Somun yapar. Satar. Kazanç elde eder. İncancına göre hem kazancından yer, hem dağıtır. Somun sattığı yer Bursa Ulu Câmii civarındır.

Devir Yıldırım Beyazıt zamanıdır. Yıldırım Beyazıt Bursa Ulu Câmii'ni yaptırır. Hutbeyi de Emir Sultan okusun ister. Fakat Somuncu Baba'nın varlığını bilen, makâmını hisseden, ilminden haberdar olan Emir Sultan, Yıldırım Beyazıt'tan hutbeyi Somuncu Baba'ya okutsun ister. Onu konuya vâkıf kılar. O da kabûl eder. Somuncu Baba teklifi kabûl eder. Hutbe okur. Fâtîha üstüne va'z verir.

Fakat gel görelim Somuncu baba'nın sırrı fâş olur. Bunun üzerine o da somunculuğu bırakır. Dervişliğe döner. Mürid tutar. Mürid yetiştirir. Yetiştirdiğine icâzet verir.

Vakıf kurar. Talebe yetiştirir.

Somuncu Baba kalan ömrün başka yerlerde geçirir. Bursa'yı bırakır. Bir rivâyet Aksaray'a yerleşir, orada vefat eder. Zâten târihen bir oğlu Yusuf burada eğleşir, yaşar, ölür.

Bir rivâyet de zâten önceden bildiği Darende'ye gider. Yerleşir. Ölür (815 / 1412) Son yapılan çalışmalar ömrünün son demini Darende'de geçirip öldüğü tarzındadır. Zira onun burada türbesi vardır. Ondan çoğalan bir nesil bugüne kadar ulaşmıştır. Oğlu Halil Baba (Taybî)'nin burada yaşayıp çoğaldığı muhakkaktır.

Buna göre âilenin Aksaray ve Dârende kolu mevcuttur. Vakıfları, şecereleri vardır.

Âilenin bu gün gün yüzüne çıkana, görüneni, tanınanı Darendedekilerdir. Dünden bugüne vakıflarıyla gelen âile son dönem Hulûsi Efendi ile atılım yapmıştır. Hulûsi Efendi âlimdir. Şâirdir. Mutasavvıftır. Eserleri vardır. Hatırı sayılır sayıda müridleri vardır. Kurduğu vakıflar çeşitli alanlarda hizmet vermede, hizmetleri ile göz doldurmaktadır. Darende bugün onun şâyesinde ilim irfan yuvasıdır. Kütüphâneler yurdudur.

Aile Seyyid'dir. Beratları, şecereleri vardır. Ailenin karakteri Seyyid olmaya müsâiddir. Seyyid dense layıktır. Sezâdır. Çünkü genelde zararsız insanlarla, alimlerle, vera' takvâ sâhibi insanlarla doludur. Din ğayreti olan insanları eksik olmamaktadır. Câzibe kaynağıdır. İnsanları kendine çekmektedir.

Gelelim Maraş'takine;

Maraş'takinin hikâyesî Muhammed Hilmi Efendi ile başlar.

İçerde hayat hikâyesini vereceğiz. Ancak burada farklı taraflarıyla biraz daha bahsedelim.

Hilmi Efendi Malatya'nın Darende ilçesinin Yenice nâhiyesi veya köyündendir. 19. yy sonlarında doğar. Doğum târihi belirsizdir.

Dönemi devletin eğitime para ayıramadığı, para ve insan kaynaklarını vatan müdafâasına sarfettiği tükettiği zamandır. Böyle olunca da sefâlet ve yoksulluk diz boyudur. Doğan sokak çocuğu olmaktadır. Karakter kazanamamaktadır. Birbirini yemektir. Aileler, nesiller bozulmaktadır. Örfler, âdetler kaybolmaktadır. Hilmi Efendi İstanbul'a gider. İlim öğrenir. İcâzet alır. Mevlâna Halid-i Bağdâdî'nin ekolundan, halifesinin halifesi Gümüşhânevî'yi tanır. Tarikatına girer. Bizzat kendisine intisâb eder. Erbaîn çıkarır.

Velhasıl Hilmi Efendi İstanbul'da yetişir. Ama tam yetişir. İlimde tasavvufta mesâfe alır. Yurduna avdette yolu üstünde olan Sivas'ta yine Nakşî olan Nalçacızâde Ahmed Efendi'den istifâde eder, icâzet alır. Dostluk kurar. Yakındır, gider gelir münasebeti kesmez. Dostluğunu sürdürür. Kemâlde kemâlâtı yakalar.

Ancak yurduna avdette yurdundaki havayı sevmez. Şartlar onu rahatsız eder. Zira eğitimde boşluk, aralık, ihmal Anadolu'yu vahşet yuvası yapmaktadır. Medeniyetten deniyyete sürüklemektedir.

Çare ya yurdu ıslahtır. Ya terktir. Yurdu ıslah mümkün değildir. Boyunu aşan olaydır. O halde tek yol terktir. Yoksa nesli kurtarmak pek mümkün değildir.

Hilmi Efendi âilenin bir kısmının aklına girer. Onları önce geldikleri yer Medine'ye götürmek ister. Fakat mallarını satamazlar. Gitmeleri kalır. Bu defa güneye Şam'a yerleşmek için yola çıkarır. Aileden

kalanlar peşine düşse de âileden kopanlar Maraş'a ulaşır.

Geç dönem Dulkadirzade ailesinden Seyyid Ali Bey'in yaptırdığı ve bir ara nalbant Ebubekir tarafından tamir ettirilen Dulkadirzade Ali Bey(Duraklı) Camii'ni bulur. Burada Darendeli başka âileler de vardır. Kokularına buraya yerleşir. Câmînin kubbesi yıkılmıştır. Yaptırılır. Ta'mir ettirilir. İki yıl burada kalınır. Bir sebeple Antep'e geçilir. On yıl burada kalınır.Yeniden Maraşa dönülür. Aynı yerde mekan tutulur. Câmî yeniden i'mar, ta'mir edilir. Cami ismi Darendede'den gelen bu âile ile anılır olur.

O zaman Maraş hocalarının çoğu tarikat hâricidir. Çok dışında değilse içinde de değildir. Muhalifi çok vardır. Muvâfıkı azdır. O bakımdan âile şüphe ile karşılaşılır. Nasıl davranılacağı düşünülür.

Buna karşılık âileyi getiren âlimdir. Mutasavvıftır. Maraş'ı Nakşiliğin Hâlidî koluyla tanıştırmıştır. Ondan evvel bu kol Maraş'ta yoktur. O gün için durum budur. Bu demek değildir ki Maraş'ta tarikat kültürü hiç olmamıştır. Tam tersine olmuştur. Bu topraktan da nice büyük mutasavvıflar yetişmiştir. Eserler yazmıştır.

Meselâ; Huzeyfetûlmaraşî gibi..

Hilmi Efendi suyu gözünden içer. İlk şeyhi Gümüşhanevî 19. asrın en büyük meşâyihlerindedir. Devrinde İstanbul'un en büyük kütüphanesine sâhiptir. Hadiste, tasavvufta vs. deniz deryâdır. Çok sayıda eser sâhibidir.

Hilmi Efendi nice yüzler âlim gibi onun mürîdidir. O dahil dört şeyhe mürid olmuştur. İstifâde

etmiştir. İcâzet almıştır. Yüreği kazandır. İçinde Allah peygamber aşkı kaynamaktadır.

Aile Maraş'a döner. Artık Maraşlıdır. Bir yere gitmez. Her âile nasıl yaşarsa o da burada öyle yaşar.

Dediğimiz gibi Hilmi Efendi önce şüphe ile karşılaşılır. Acep dîni istismar mı ediyor denir. Fakat süratle kendini kabul ettirir. Âile Maraş'ın gözde âilesi olur. Her biri birer din iman hizmetkârı olur. Din hizmeti yapar. Çocuk okutur. İmamlık yapar. Ma'nevî mimarlık yapar.

Ancak Hilmi Efendi bunların içinden âile ve şehir içinde çok öne çıkar. Aile içinden ve dışından talebeleri, müridleri olur. Bunlar da onun sağlığında ve ölümünden sonra hizmet eder, ses getirir. Nakşîliğin Hâlidî kolunu yayar, yaşatır.

Hilmi Efendi 1900 yılında câminin çatısını tamir ederken çatıdan düşer. Yürüyemez olur. Câmi hizmetlerini oğlu Nedim Efendi yapar. O da 1916'da vefat eder.

Hilmi Efendi Maraş'ta çok saygı görür. Sahip olduğu ma'neviyyat dillere destan olur. Ailesi Maraş'ın gözde âilelerinden olur. Millet kız alıp vermede şeref duyar. Alanlar, verenler aldık verdik diye övünür. Çocuklarına adlarını verir.

Hilmi Efendi mürid sâhibi olur. Mürid yetiştirir. Bunlardan bazılarına icâzet verir. Veya Hatm-ı hace okutmaları, ders vermeleri için izin verir. Bu icâzet verdikleri; kendi ölür onlar şahsen âilecek Maraş'ta irşad faaliyetlerini devam ettirir. Milleti aydınlatır.

Kardeşinin oğlu Vehbi Efendi Antep-Adana tarafında çalışır. İrşadda bulunur. İnsan yetiştirir. Hilmi

Efendi'nin kendine verdiği gibi o da Antepli Mustafa Eralp Efendiye icâzet verir. (Öl. 1971) Hatta o da ölmeden Birecikli Mahmut Konar'a icâzet verir (öl. 2003). Bugün Antep'te Abdullah Tayşî Efendi yolunu devam ettirmektedir.

Vehbi Efendi'nin bir oğlu vardır. Adı Fazlı. Fakat o, âlim fâzıl biri olmakla berâber babasının yoluna girmemiştir.

Ancak kızı Fatma'dan olma İbrahim Efendi, Vehbi Efendi'nin icâzet verdiği Mustafa Efendi'ye devam etmiş, sonra da onun icâzet verdiği Mahmut Efendi'ye intisap etmiştir.

Fatma'dan olma Ali Efendi ise son döneminde Darendeli Hulusi Efendi ile gönül bağı içine girmiştir.

Hilmi Efendi'nin izin, icâzet verdiği biri oğlu Mahmut Nedim Efendidir.

Mahmut Nedim Efendi şerî ilimlerde mütebahhir. Okumuş, okutmuş. Çok sayıda âlim, fâzıl insan yetiştirmiş. Eski Maraşlılar bu zatın hizmetinde çok bahseder. Hatta Hoca Efendi bunun için “yaşarsa yerimi tutar” demiş. Nedim Efendi oğlu Abdullah Efendi'nin de hocası olmuş. Oğlu da ne aldıysa ondan almış. Yıllarınan Hoca Efendinin yerini doldurmuş.

Fakat Nedim Efendi babası Hilmi Efendi'den iki yıl sonra ölmüş. Yeri boş kalmış. Ama oğlu Abdullah Efendi ve aileden olan hanımı yıllarınan hizmet etmiş. Ma'nevî hizmette boşluk doldurmuş. Yakın târihe kadar gelini kadınlar için bir ma'neviyat merkezi olmuş. Ruhlarındaki duygu seli onları başka mecrâlara sürüklememiş.

Hoca Efendi'nin en cerbezeli müridi ise Abid Efendi. Cumhuriyet dönemi tarikat temsilciliğinde en öne çıkan isim bu olmuş. En fazla bu zat insan toplamış. Halka oluşturmuş. Hayranlık doğurmuş.

Yanına gelenin duygusuna âniden cevap vermiş. Yanına gelenler bu zâtın kalp atışını duymuş. Cerbezesine şahid olmuş.

Yanî bu zât hayâtı hep vecd ve istiğrak içinde yaşamış. Cerbezeli insan olarak anılmış. Maraş harbinde şehirden kaçanlara;

-Korkmayın, yerinizde durun. Düşman şu gün kaçacak, demiş. Dediğide çıkmış. Düşman da o gün kaçmış.

Bu zâtın etrafında târikat neşvesi olan insan halkası hiç eksik olmamış. Kanadıkırık terzi Mehmet Efendi gibi..

1860'da doğup Evliyâzâdelerden olan Abid Efendi sonradan Hilmi Efendi'ye intisap etmiş. Kerâmetlerine şahid olunmuş.

Abid Efendi şeyhinin kendine verdiği izni icâzeti etrafında olan müridandan Ahmet Tevfik Paksu'ya vermiş. Başka da kimseye vermemiş.

Abid Efendi evine yakın yerde bulunan Hacı Şâkir Câmîinde imamlık yapmış. Evinde ve câmide gizli saklı hatm-i hace (Nakşilerin zikir adı) yaptırmış. Zamanında çok sıkıştırılmış. Baskınlar yaşamış. Karakollara düşmüş. Hesaba çekilmiş.

Câmisi eski cezâ evinden sanat mektebine doğru giderken Çuhadarlıların ev hizasında imiş. Yola bakarmış. 200 metre ilerisi şimdiki sanat mektebi

olurmuş. 1935’de devlet fazla görmüş. Satmış. Yıkılmış ev yapmışlar. Alana hayretmemiş.

Abid Efendi için Seyyid dense de biraz zor. Zira Abid Efendi eğer Evliyâzadelerdense; Evliyâzadeler Dulkadir ve aşiret. Aileyi kuran tek başına güneyden Maraş’a gelmiş. Dervişmiş. Maraş’a yerleştirmişler. Tekkesin kurmuş. Türemiş. Evliyâzâdeler böyle ortaya çıkmış.

Muhtemelen Cerid aşiretinden olan âile Maraş’ta çok büyük âlimler, devlet adamları ortaya çıkarmış. Yetiştirmiş. Maraş harbinde kahramanları, kahramanlıkları olmuş.

Abid Efendi 1943 yılında ölmüş. (1363 / 1943 Şaban 18) Şeyhadile, Şehitler Abidesi’nin doğusuna gömülmüş.

Abid Efendi’nin izin icâzet verdiği Ahmet Tevfik Paksu Maraş’ta doğmuş. (1905) Önceleri Sandaloğlu Hoca Efendi dahil birçok kişiden okumuş. Medreseler lağvedildiğinden bulduğundan okumuş. Sağlıklı okuyamamış. Medrese tahsilin tamamlayamamış.

Askere gitmiş. Gelmiş. Devlet dâiresine girmiş. İşine gelmemiş. Ayrılmış. Önceleri terzilik yapmış. Sonra manifaturacı olmuş. Manifaturacılıkla da ömrünü tamamlamış.

1930’larda Abid Efendi’yi tanımış. Onda yetişmiş. Ondan izin icâzetle bu işi ölünceye kadar götürmüş. Dervîşanı etrâfında toplamış. Hatta her çeşit dervîşan dostluk halkasında bulunmuş. Mihver olmuş.

Bu gelip gidenleri sayacak olursak; Berber Mustafa Arabacı, Halil Yazgülü, Berber Celil Usta, Kanadıkırık Mehmet Efendi, İbrâhim Şirikçi,

Dörtyol'dan H.Hamdi Sayıl vs. Bunlar hep tarikat ehli insanlar.

Sağlam bir karaktere sahipmiş. Olanı olacağı hissedermiş. Başta âilesi ve çocukları olmak üzere çevresinden hürmet görmüş. Saygı görmüş. Eşraf kabûl edilmiş. Ziyâretçisi eksik olmamış.

Ahmet Tevfik Paksu âilesine Maraş'ta Nuh Efendiler denir. Elbistan'dan gelmişler. İçlerinden âlimler çıkarmışlar. Maraş'ın köklü âileleri arasına girmişler. Kız almışlar kız vermişler.

Ahmet Tevfik Paksu çocuklarının anlattığına göre bir gün bir öğle yemeğinde çocukların toplamış. Yenilmiş, içilmiş. Helallaşılmış. 5 Nisan 1971. Sonra bir öteye rihlet etmiş. Önden gidenlerden olmuş. Gerçekte terbiye insanıymış. Allah rahmet eylesin.

Ahmet Tevfik Efendi kendinden sonra kimseye el, icâzet, izin vermemiş. Kendinin ölümüyle berâber bir devir kapanmış.

Zâten asır tüketim asrı olunca insanlar içe değil dışa yöneliyormuş. Tâlib olmayınca meta, meşreb, sünnet, âdet vs. yok olmuş.

Duruş Efendi önce Maraş'ta okur. Bir hocası Dayızâde Emin Efendi'dir. Yaşı 18'ken Darendeli Hilmi Efendi'ye intisab eder. Yetişir. Mesâfe alır. Hoca Efendisi onu sever. Ondaki tekâmüle, kemâle hayran kalır. Onu şerî ilimlerde de kemâle erişsin diye Şam'a gönderir. Yol arkadaşlarından biri Berberzâdelerden Sıdkı Özcan'dır. Orada on sene gibi okur. Hocalarından biri muhaddis, müderris olan Şeyh Bedreddin'dir. Okuduğu medresenin adı Şa'bânî'dir.

Döner. Mağaralı Câmiine imam olur. Baştan sona burada hizmet eder. Tarikatta pirdir. Hem Maraş hem çevrede hizmet yürütür.

Zâhirî, Bâtınî ilimlerde hizmet götürür. İnsan yetiştirir. Talebe yetiştirir. Emek verdiklerinden biri meşhur Ahmet Tâhir Efendi'dir. Ömer ve Muhittin Efendi diğerleridir.

Duruş Efendi tarikatda mahallesinde ve memleketinde merkez muhit gibi olur. Câzibe merkezi olur. İnsanlar hizmet, himmet için ona koşar. Bir gören, bir tanıyan bir daha ondan kopmaz. Mahallesi kamilen ona bağlıdır. Sever. Hürmet eder. Ma'nevî ağırlığını hisseder.

Onun çok büyük ahlak ve makam sahibi olduğunu söyler.

Evli, altı çocuk sâhibi olan Duruş Efendi'nin bir de Maraşlılarca çok sevilen oğlu vardır. Dr. Remzi İnce. O da babası gibi kibar, nâzik, oturaklı bir insandır.

Duruş Efendi 1939 yılında ölür. Şeyhadil mezarlığına gömülür. Mezarı 1 nolu kapıdan kırk metre ilerde sağdadır.

Duruş Efendi'nin evi câmisi her zaman câzibe merkezidir. Kadın erkek kum gibi kaynar. Sağlığında böyledir. Öldükten sonra da böyledir. Sanki rûhâniyeti insanları yurduna yuvasına çeker. İnsanlar hiç olmazsa bu mekanların havasını tatmak için buralara gelir. Havasını tadar. Hasret giderir. Rahatlar huzur bulur.

Kadına sorarsın,

-Nereye gidiyorsun, dersin.

Heyecanla;

-Duruş Efendi gile, der.

Duruş Efendi'nin kitapları vardır. Dağılmıştır. İki kitabı da bize düşmüştür. Sağlam olanı evde teberrüken tutulmaktadır.

Bir Darendeli Abdullah Efendi'nin evi bir de Duruş Efendi'nin evi hasseten Maraşlı kadınlar için sanki ocaktır. Buralara bağlılık şereftir. Buraya bağlılar konuşurken gözleri ışıldar, keyiflenir, heyecanlanır. Burada öğrendiklerini anlatır. Yeni inmiş âyet gibi onu aklında tutar. Hayâtına sokar. Çünkü bura insanların ihlas ve samimiyetine inanır.

Darendeli Hilmi Efendi'nin izin verdiği icâzet verdiği insanlardan biri de Berberzâde Mehmet Nefî Efendi'dir.

Mehmet Efendi adliyede başkatipmiş. Emekli olmuş. Selvili câmiinde fahrî imamlık yapmış. Duruş Efendi ile aynı zamanda yaşayıp Hilmi Efendi'den icâzet almış. (1859-1936)

Kalp gözü açılmış. Kerâmet sâhibi imiş. Alimmiş. Şâirmiş. Nefesi açılmış. Okur iyi olur imiş. Memleket hürmet eder imiş.

Bir birinden kıymetli üç evlat yetiştirmiş.

1-Ahmet Tahir Özcan (Memîşi Tahir Efendi)

Türkiye çapında büyük bir isim. Alim, mutasavvıf. Halvetiyye şeyhi. Kütüphaneci, hafız-ı kütüp. Kadı. Arapça, Farsça, Fransızca bilir. Maraşlılar için en büyük isim. (1886-1954)

2-Bekir Sıtkı. Hoca (1888-1972).

3-Ömer Özcan. Bektûtiye Câmi imam hatibi (1902-1980).

Maraşlılar bu zâtlardan daha çok Ömer Özcan'ı bilir. Çevreli, dindar, mütedeyyin, hilim sâhibi mutasavvıf bir insandır.

Darendeli Hilmi Efendi'nin izin icâzet verdiği insanlardan biri de Mustafa Kırmacı Hocaefendi.

Kırmacızâdeler Medine'den Maraş'a gelmiş bir âile. Artık köklerin Allah bilir.

Hoca Efendi 1889'da Maraş'ta doğmuş. Babası erken öldüğü, annesinin tek bakamı kaldığı için askere alınmamış. İki kez evlenmiş. Çok sayıda çocuğu olmuş. Kendi Sâlih olduğu gibi onları da sâlih büyötmüş.

Hoca Efendi ilk olarak Abid Efendi'den okumuş. Sonra Dayızâde Emin Efendi, Müderris Ali Efendi ve hasseten Hafız Ali Efendi gibi zâtlardan okumuş. Bu hocalardan hasseten Hafız Ali Efendi'yi sevmiş. Hafız Ali Efendi ölünceye kadar emrinden dışarı çıkmamış. Hizmetinde bulunmuş. Evini beklemiş. İbâre okumuş. Son anında bütün görevleri o yapmış.

Hoca Efendi okumak için Maraş dışına hiç çıkmamış. Ne okumuşsa burada okumuş. Ne öğrenmişse burada öğrenmiş. İyi de bir kütüphane kurmuş. Şimdi kitaplarının bir kısmı rahmetli Yazgülü'nün çocuklarında. Bir kısmı damadı Bekir Hocada. Hoca Efendi 16 yaşında imam olmuş. 65 yıl kesintisiz imamlığını devam ettirmiş. Bu zaman zarfında bir kere sakalına bıçak vurmuş. Onda da utanmış evine çekilmiş. Evden zor çıkarmışlar.

Hoca Efendi Darendeli Hilmi Efendi'ye intisap etmiş. Müridi olmuş. Hatm-ı hace okutmak için izin almış. Okutmuş. Bununla berâber Abid Efendi ile alâkasını kesmemiş. Onunla arasında bir bağ her zaman olmuş.

Hoca Efendi Nakşiliğin yanında Kadiri de imiş. Bu tarikatda da izni varmış.

Güzel zikir yapar, güzel de zikir yaptırır, zikir esnasında da kendisinden geçermiş.

Hoca Efendi tam bir ehl-i kâmil insanmış. Hiç dünyâyâ iltifat etmezmiş. Toplumdan kabûl görürmüş. Kişiliğine saygı gösterilirmiş.

Hoca Efendi hiç boş durmazmış. Okur, okutur, bu işler bitti aba dokur, götürür satar, çocuklarının geçimini kolaylaştırmış. Güzel sesli imiş. Güzel giyinirmiş.

1980 yılında ölmüş. Güzel yaşamış. Güzel anılmış. Allah rahmet eylesin.

Pek az hayatını bildiğimiz Darendeli Hoca Efendi'nin müridlerinden, izin almışlarından biri de Çuhadarzâde İlyas Efendi (1878-1961).

Çuhadarzâde İlyas Efendi mektep medrese görmüş biri imiş. İlmiyle âmilmiş. Takva sahibi imiş. Darendeli Hoca Efendiye bağlı imiş. İlyas efendinin kızıda Vehbi Efendi oğlu Fazlı Efendi ile evli imiş. Velhâsıl özetlersek bizim kulağımıza gelen bildiğimiz Hilmi Efendi Maraş'a geldiğinde Maraş ağırlıklı tasavvuf aleyhdarı imiş. Mutasavvıflar, müridleri ağır ithamlar altında tutulmuş. Hakâretler edilirmiş. Hani şimdi diyorlar potansiyel suçlu görülürmüş. Zâten klasik Nakşilik unutulmuş. Yenisi de yânî Nakşiliğin Halidî kolu hâla Maraş'a girmemişmiş. Hilmi Efendi gelmiş. Millet ona cephe almaya kalkışmış. Dikbalan olmuş.

Fakat Hoca Efendi süalli cepheyi yıkmış. İlmiyle maneviyatı ile dikkat çekmiş. Yerini yurdunu yapmış.

Kendini gelmesi lâzım gelen yere getirmiş. Varlığını kabul ettirmiş.

Millet de kendine yönelmiş. Çocuklarını okumaya göndermiş. İntisap etmiş. Mürid olmuş. İcâzet alan olmuş. Olanlarını da çok güzel yetiştirmiş. Onlar da toplumun yüz akı olmuş. Kabûl görmüş. Mesleğine, meşrebine laf getirmemiş. İnsan yetiştirmiş. Kalp aydınlatmış. Kalplerin keşfin yapmış. Atlasın çıkarmış. İçinde karanlık nokta bırakmamış. Kişilere kendini tanıtmış.

Cezbe toplumu ortaya çıkarmış. İstiğrakı bilen kitleler yaratmış. Bu doğan kitle bu yolları kullanarak ötelere geçmiş. Çok çeşit fizikte metafizik yaşamış. Gördüklerine hayran kalmış. Zevk-i rûhânî yaşamış. İmanı güçlenmiş. Allah aşığı, peygamber sevdalısı olmuş. Burada kalan dünyayı nasıl kullanması gerekiyorsa öyle kullanmış. Hayâtını ifrattan , tefritten arındırmış.

Maraşlı kökü kömeci olmıyanın yüzüne bakmaz. Kız almaz, kız vermez. Sonradan görme der. Kenarın dilberi der. Noldum delisi der vs.

Onun kız alıp vereceği zâde, asılzâde, eşraf, kökü kömeci belli vs olacak.

Vasat şerâit bu iken Maraşlı bu âileyi süratle kabullenmiş. En eski âileler bile bu garip âileden kız alıp vermiş. Alıp vermeyi şeref kabul etmiş. Siz de kim oluyorsunuz dememiş. Dağdan geldiniz dememiş. Kenarın dilberi ne olacak dememiş.

Mevlana Halid-i Bağdadî'nin geliştirdiği yeni yapı Nakşilik buraya girmiş. Tutunmuş. Ehil insanlarını bulmuş. Çevre çerçive oluşturmuş.

Ama bir iki nesil sonra inkitâa uğramış. Zor zamanda yaşamış. Kolay zamanda göğe çekilmiş. Ehillerini, ehliyetlilerini çıkarmaz olmuş. Nesilsiz kalmış.

Biz daha önce Hacı Muhammed Hilmi Efendi'nin "Mizanüşşeriat ve Bürhânüd tarikat adlı eserini yayına hazırladık. Yayınladık.

Bu eserin başına bir takdim yazdık. O takdim bu takdim. Ancak içinden bazı şeyleri çıkarttık. Bir ikide yanlış bilgiyi tashih ettik. Takdimi bu şekilde soktuk. Nasıl olsa yazı bizim yazımız dedik.

Bu eseri çıkardıktan epey bir zaman sonra bu risaleye ulaştık. Aslı Osmanlıca olan bu risale aileden biri tarafından elimize tutuşturuldu.

Bundan önce kitabın baskı masrafını dış doktoru muhterem Bilal SAYLAK beyefendi üstlenmişti. Biz yine bu risaleden ona bahsettik. O da bizi bu risaleyide hazırlayıp basma hususunda teşvik etti. Yine masraflarını karşılayacağını ifade etti. Bunun her yanına vardığımızda hatırlattı.

Bizde zaten bu tür konularda istekli biriyiz. Hemen konuyu vazife telekkî edip eseri hazırladık. Eserin hiçbir şekil aslına dokunmadık. Eser bu şekli ile o zaman ki dilin bir şahidi de olsun istedik. Lugat ilavesi ile eseri hazır hale getirdik.

Bu bakımdan eserin hazırlanmasına, çıkmasına vesile olan Bilal SAYLAK beye memleket namına teşekkür ediyoruz. Allah kazancına kazanç katsın diliyoruz.

Yeni nesil bilgisayarı iyi kullanıyor. Kitabın bilgisayarda yazılımını Halil AYDIN bey üstlendi. Ona ellerine sağlık diyoruz.

Her zaman kitaplarımıza son şeklini Serdar YAKAR bey verir. Yine öyle oldu. Ona da teşekkür ediyoruz.

Biz memleketimize hizmetten usanmayız. Bunu inancımızın icabı telakki ederiz. Hayâta ve hayâtımıza şekil vermekle uğraşırız. Bu dairede üretiriz. Bu kitap olur, bu başka şey olur. Bu şekil yol alır, yola devam ederiz. Sırf Allah'a güveniriz ondan yardım dileriz.

Yaşar ALPARSLAN

MARAŞ'TA DARENDELİLER

Kahramanmaraş'ta mukîm Darendeliler âilesi Malatya'nın Dârende ilçesi Yenice nâhiyesinden. Aileyi o gün için temsil eden şahıs Hacı Yusuf Ağa. Hakkında pek bilgi yok. Bilinen Sâlih biri olduğu. İleriki yıllarda Hicaza gittiği, haccettiği, Medine'de de öldüğü...

Hacı Yusuf Ağa önce Ümmü Hâtunla evlenmiş. Bundan üç kız bir oğlu olmuş. Oğlunun adı da Yusuf. Bu oğul tüccar. Tokat'ta ikâmet ediyor, ticaretle geçim yapıyorken rüyâsında Hz. Peygamberi görmüş. Hz. Peygamber onu toprağına çağırmiş. O da şeyhine sormuş. O dahî gitmen lazım demiş. Biz de gelecek yıl geleceğiz demiş eklemiş.

O baba bir üvey kardeş Mustafa'yı dükkanına koymuş. Devir teslim etmiş, oğlu Vehbi ile âilesini babasına emanet bırakmış yollara düşmüş. Huzûr-ı Nebeviye varmış, ziyâret etmiş, ta'zimini arz etmiş. Mekke'ye yönelmiş. Haccetmiş. Hacı olmuş fakat orda vefât etmiş. O toprakların malı olmuş.

Yusuf'un bir oğlu var. O da Vehbi. Bu da dedeye emanet edilen Vehbi. Bu zât ehli ilim. Mutasavvıf. Adana Antep civarında hizmet yapmış. 1858'de doğmuş, 1938'de ölmüş.

Öldüğünde bir oğlu üç kızı var. Oğlunun adı Fazlı. Soyadını koyarsak Fazlı Aslantürk. Bu zât âlim, fâzıl (1902-1974).

Kızlarından biri Şirikçilerde. Adı Fadıma. Fadıma'yı tabaklar şıhı Mehmet Efendi'ye vermişler. Onun da kızlar hariç üç oğlu var. İbrahim, Mehmet, Ali.

Mehmet'in kızlar hariç üç oğlu var. H.Ahmet, Vehbi, Metin. Vehbi'nin Vehbi olmasının sebebi baştaki Vehbi.

Ali'nin kızlar hariç iki oğlu var. Şavkı ve H. Mehmet. Bunlar ve babaları hep Divanlı Câmiinin bânileri.

Fazlı Aslantürk'ün de iki oğlu var. Vehbi ve Ziya. Ziya erken ölmüş. Vehbi ise yeni. Çocukları, çocuklarının çocukları var. Hepsi de birbirinden iyi.

Fazlı Aslantürk âlim. Müftülük yapmış. Hafız Ali Efendiye hizmet etmiş. Ölmüş. Hayatı yazılmaya değer. Sonraya bırakalım. Bu kolu kapatalım.

Aile Maraş'a şöyle gelmiş. Hacı Yusuf Ağanın ikinci eşi Emine'den olma Şeyh Muhammed Hilmi Efendi önce gitmiş İstanbullarda okumuş. Bu okumanın şeklini hayatını verirken açacağız. Sonra memleketine dönmüş. buradaki havayı beğenmemiş. Burada insanlar kendi insanlarına zarar vermese de nâhak yere ölüyor öldürüyorlar demiş. İlerde bizim neslimiz de ya zâlim olur mazlûma zulmeder, ya mazlûm olur zâlimin zulmü altında yaşar. En iyisi mi biz buradan taşınalım yoksa ind-i ilâhîde çocuklarımızdan mesul oluruz diye fikir beyan etmiş. Şâm-ı şerifin uygun olacağı konuşulmuş. Fakat akraba ve ehîbbâ karşı çıkmış.

Fakat ısrar devam etmiş. Aile taşınırları yanına alıp gece yola çıkmış. Emlakları orda bırakmış. Akraba arkalarına düşmüş. Yolda yakalamış fakat iknâ edememişler. Onlar yurtlarına bunlar Maraş'a ulaşmış.

Önceden Maraş'a yerleşmiş bir Darendeli ailenin teveccüh ve delâletiyle aile şimdiki yerlerine yâni Duraklıya yerleşmişler. Duraklı câmii çürümüş, yıkılmış bir câmi imiş, ta'mir etmişler.

Aile olarak önce Maraş'ta iki yıl kalmışlar. Sonra havasıyla imtizaç edemediklerinden kalkıp aile boyu Antep'e gitmişler. 10 sene kalmışlar. Fakat Sivaslı mürşidi Nalçacızâde Hacı Ahmet Efendinin emirleriyle tekrar Maraş'a dönmüşler. Aynı yere yeniden yerleşmişler. Câmii artık ihtiyâca kifâyet etmediğinden camii Rûmi 1312 ve Arabî 1314 (1896)'da yeniden şimdiki görülen şekliyle ihyâ ve inşâ etmişler.

Şeyh Muhammed Hilmi Efendi büyük âlim, büyük mutasavvıf. Ancak konuyu burada bırakıp yeniden âileye döneceğiz. Onun hayatını yalnız başına ilerleyen sâhifelerde yazacağız.

Hacı Yusuf Ağa ikinci bir evlilik yapmış. Emine Hanımla evlenmiş. Bu evlilikten 5 oğlan 2 kız olmuş.

Bu oğlanlardan en meşhuru biraz evvel kısmen konu ettiğimiz Şeyh Muhammed Hilmi Efendi. Ailede baba gibi başcıl. Fikir beyan etmiş. Yerinden etmiş. Maraş'a getirmiş. Şih Hacı Hilmi Efendi belli ki birkaç evlenmiş. Bu evliliklerden 4 oğlu 2 kızı olmuş.

İlk oğlu Bahri. Bu koldan âlim yok. Bahri ticaretle meşgul olup 1949'da ölmüş.

İkinci oğlan Mahmut Nedim. Mahmut Nedim'im anne adı Emine.

Mahmut Nedim âlim. 1877'de Kahramanmaraş'ta doğmuş. Yine Kahramanmaraş'ta ölmüş. Öğrenci yetiştirmiş. Rıdvan Hoca, Osman Sandaloğlu, kendi oğlu Abdullah Efendi, yine aile içinden Fazlı Aslantürk

talebeleri. Hâfızlık yaptırmış. Öğretmenlik yapmış. İmamlık vazifesinde bulunmuş. Evkâf-ı hümâyundan imamlık berâtı var. Bu berât âilede D. Mehmet Yiğitalp'de aslıyla mahfuz.

Mahmut Nedim Hocaefendi babası Şîh Muhammed Hilmi Efendi düşüp felç olduğunda on beş sene yerine bakmış. Bölgesinde merkez halifeliği yapmış. Câmide va'z vermiş. Ne hizmet varsa üstlenmiş, yürütmüş.

Yâni ailenin bir mutasavvıf âlimi de bu. Hayâtıyla alakalı bilinen bu kadar.

Mahmut Nedim Efendi Ayşe adlı bir hatunla evlenmiş. 2 oğlu bir kızı olmuş. Oğlunun biri Maraş harbinde şehit olmuş. Şehidin adı Bekir. Geriye bir oğlan bir kız kalmış.

Kızın adı Emine, oğlanın adı Abdullah.

Abdullah babasından okumuş. Âlim, müttekî. Cumhuriyette muallimlik yaparken çok hizmet etmiş.

Hayatını burda bırakıp sonra açmak kaydıyla âileyi açmaya devam edelim. Sonra başlık halinde verelim.

Şeyh Muhammed Hilmi'nin diğer bir oğlunun adı Abdurrahman. Dârende de medfun. Oğulları Adana'ya yerleşmiş Tündü soyadını almış.

Abdurrahman vatani olan Yenice'de çocuk okutmuş. İmamlık yapmış. 1944'de ölmüş.

Şeyh Muhammed Hilmi'nin geriye kalan dördüncü son oğlu Hüseyin. Bu zât tahsilini ikmâlden sonra Duraklı da imamlık yapmış. 1929'un şubatında ölmüş.

Bununla âilenin en önemli kolu tamam oluyor. Buradan öte fûrûuna girmiyoruz.

Yeniden başa geçiyoruz. Hacı Yusuf Ağa'nın iki oğlu bitti. Biri ilk hanımdan diğeri ikinci hanımdan. İkinci hanımdan bir oğlunun adı Mustafa. Bu zât Karafakı lakabıyla tanınmış. Âlimmiş. İyi de Arapçası varmış. İmamlık yapmış. 1883 doğumlu olan bu zât 1946'da ölmüş. Bu kol Şirin soyadını almış. Türemiş.

Hacı Yusuf Ağanın bir oğlunun adı da Hasan Efendi.

Hasan Efendi Maraş'a geldiğinde Ermeni hareketleri sebebiyle Berit dağına askere gitmiş. Oradan bir Kayseri hacı kafilesine katılıp Hicaza gitmiş. Orada Muhammediye Kütüphanesinde mücâveretle huzur-ı nebevîde kalmış. Evlenmemiş. I. Cihan harbinin üçüncü senesinde Medine'de mücâvir olanları Fahrettin Paşa memleketine göndermiş. O da kardeşi Ömer Efendinin yanına gelmiş. Dârende Yeniceye geçmiş. Orada ölmüş. Hacı Hasan Efendi çok dindarmış. Mücâvirken yılların ayaklarını bağlayıp yatmış. Bunu bulunduğu beldeye edeben yapmış.

Hacı Yusuf Efendinin yine bir oğlunun adı Ömer. Bu zât Maraş'ta yaşamış. Maraş'ta töremiş. Maraş'ta ölmüş.

Geriye kalan son beşinci oğlan Maraş'a geldiklerinde kardeşi Hasan'la gönüllü Berite askere gitmiş. Orda Ermeni-Türk kavgasında şehid olmuş.

Bu ailenin Dârende'de olanları Maraş harbine oradan gelen 200 kişilik bir çete içinde katılmış. Şehid de vermiş.

Çete komutanı Yeniceli Muhammed Ağaymış. Şehid olan onun oğlu Nuri. Verdikleri harp şehir dışında. Katıldıkları olayın adı: Çakıroğlu olayı.

Darendeliler alperendir. Darendeliler kökü kömeci temiz insanlardır. Sâlihleri çoktur. Maraş'ta orta halli âlimleri çok olmakla berâber kayda değer, ses getirmiş üç alimleri vardır. Bunlar:

1-Darende Şeyh Muhammed Hilmi Efendi

2-Fazlı Aslantürk

3-Abdullah Yiğitalp'tir.

Bunların genişletirsek hayat hikayeleri şöyledir:

DARENDELİ MUHAMMED HİLMİ EFENDİ

Malatya'nın Darende kazası Yenice nahiyesinde doğdu. Doğum tarihi belli değildir. Babası adı: Hacı Yusuf Ağa. Annesinin ismi Emine. İlk tahsilini Darende de tamamladı. İhtisas için İstanbul'a gitti. Fatih medresesinde okudu. Burada müderris Sadık Efendinin himayesine kavuştu.

Gümüşhâneli Ziyâeddin Efendinin ders ve sohbetlerine devam etti. Halifesi oldu. İcâzet aldı. Darende'ye döndü. Yetinmedi. Sivaslı Nalçacı zâde Hacı Ahmet Efendi'den feyz aldı. İcâzet sahibi oldu. Ahmed Hilmi Efendi de icâzetini Aşık Muhammed Mısri'den o da Halid-i Bağdâdi'den almıştı.

Zamanında Darende bölgesinde dirlik yoktu. Kendisi, babası, kardeşleri oralardan önce mallarını satıp ilk geldikleri yer olan Medine'ye gitmek istedi. Mallarını alan olmadı. Kaldılar. Sonra da Şama göç etmek istedi. Akrabaları ne kadar geciktirdiyse de engel

olamadı. Aile taşınrlarını alıp oraları terk etti. Önce Maraş'a geldi. 2 yıl durdu. Bu esnada Duraklı (Seyit Ali) Camii civarını mesken etti. Câmii yeniden inşâ etti. Hücrelerini kullandı. Sonra Antep'e gitti. On yıl kadar orda durdu. Muhammed Hilmi Efendi burada irşad görevinde bulundu. Talebe yetiştirdi. Muhit oluşturdu. Etkili oldu.

Aile on yıl sonra Maraş'a geldi. Câmii yeniden yapıldı. Aile buralarda büyüdü. Hocaefendi hizmetlerine devam etti. Tarikatını götürdü. Tarikatta insan yetiştirdi. Okuttu. İfta hizmetinde bulundu. Şöhreti günbegün çevreyi sardı. Tarikatını şeriattan taviz vermeksizin büyüttü. Terbiyesi ihlası memleketi etkiledi.

Bir vâzında şöyle demişti:

“Allâhü teâlâyı, farzları, haramları, namazla alakalı meseleleri bilmeyen, gerçek mümin olamaz. Demek ki mümin cahil olmaz. Bildiği ile amel etmeyen câhil demektir. Bildiği ile alâkalı amel edene Cenab-ı Allah bilmediğini öğretir. Nitekim Hadis-i şerifte de ‘Bildiği ile amel eden kimseye Allâhü teâlâ bilmediğini öğretir’ buyurdu. İlmî ile amel etmeyen ve ilmini dünyâ kazancına vâsıta kılan âlimden kendi hâlinde bir cahil çok hayırlıdır. Akıllı olana bu kadar söz yetiştir.”

Bu da hocafendinin ne kadar sağlam temelli bir hizmet götürdüğünü gösterir.

Muhammed Hilmi Efendi 1900 yılında Duraklı câminin inşası esnâsında çatıdan düşer. Yürüyemez hâle gelir. Bundan sonra vefatına kadar geçen süre içinde câmiye çıkamaz. Onun hizmetlerini en bu işe liyâkatlısı Mahmut Nedim götürür.

Bu zaman zarfında bir gün olsun hastalığından, yatalak oluşundan şikâyet etmez. Zikrine devam eder. Yine odasına geleni kabûl buyurur. Yapabileceği ne varsa yapar. 1916 (H. 1334) de vefat eder. Şeyh Âdil mezarlığına gömülür.

Hoca Efendi ğayet cömert bir insandı. Geleni boş çevirmezdi. İslâm'ın temel kaynaklarını okutur bunlardan va'z ederdi. Şöhretten kaçınırdı. Keşfi açıktı. Kerâmet sâhibi idi. Gelenin sorularını sormadan cevapladığı olurdu. İslâmiyeti hakkıyla yaşardı. Az konuşurdu. Ğayet ağır başlı idi. Kendi ruhâniyetine tam sahip biri idi. Tarikatta kendi yetiştirdiği insanların ruh hallerini takip edecek kadar bu işte ileri idi. Hizmetlerini yürütür ilimle de alâkasını kesmezdi.

Muhammed Hilmi Efendinin şâirliği vardır. Bir de eseri vardır. Bu güne intikal etmiş çok güzel sözleri de bulunmaktadır.

Onlardan bazıları:

“Cehennem yoluna düşüp de cennet arzu eden kimsenin hâli, kuzeye gidip de hacc-ı şerife gidiyorum diyenin hâline benzer.”

“Hırs sâhibi her zengin fakirdir. Kanaat eden herkes zengindir.”

“Tasavvuf ehliyim diyenlere bakarız. Eğer sözlerinde ve amellerinde İslâmiyete muhâlif haller görülmezse onlara muhabbet ederiz. Eğer İslâmiyete aykırı hâlleri görülürse kendilerine tembih ederiz. Dînin doğru olan hükümlerini bildiririz. Bozuk yolları terk ederlerse iyi olur. Terk etmezlerse kendilerini sevmeyiz.”

“Gözden yaş çıkmamak kalp katılığından ileri gelir. O dahi günah çokluğundan ileri gelir. Günah çokluğu ölümü unutmadan ileri gelir. O dahi uzun emel sâhibi olmasından ileri gelir. O dahi dünyâyı sevmeden ileri gelir. Dünyâyı sevmek ise bütün günahların başıdır.”

Muhammed Hilmi Efendi'nin (k.s) Silsile-i Aliyyeleri;

- 1-Hazreti Muhammed (S.A.V)
- 2-Ebû Bekr Sıddîk (R.A)
- 3-Selmân-ı Fârisi (R.A)
- 4-Kasım bin Muhammed bin Ebû Bekir (R.A)
- 5-Câfer-i Sâdık (R.A)
- 6-Bayazıdı Bestamî (R.A)
- 7-Ebül Hasen Harkânî (R.A)
- 8-Ebû Ali Farmedî (R.A)
- 9-Yûsûf Hemedânî (R.A)
- 10-Abdülhâlik Ğücdüvânî (R.A)
- 11-Ârif Rîvgerî (R.A)
- 12-Mahmut İncirfağnevî (R.A)
- 13-Ali Râmitenî (R.A)
- 14-Muhammed Bâbâ Semmâsî
- 15-Seyyid Emîr Külal (R.A)
- 16-Behâeddin Nakşibend Muhammed Buhârî (R.A)
- 17-Alâüddin Attar (R.A)

- 18-Ya'kup Çerhî Hısârî (R.A)
- 19-Übeydüllah Ahrar Semerkandî (R.A)
- 20-Muhammed Zahid Bedehşî (R.A)
- 21-Mevlânâ Derviş Muhammed (R.A)
- 22-Mevlânâ Hâcegî Emkenkî (R.A)
- 23-Hace Muhammed Bâkî Billah (R.A)
- 24-İmam-ı Rabbânî Şeyh Ahmed Fârûkî (R.A)
- 25-Muhammed Mâsûm (R.A)
- 26-Seyfeddîn bin Muhammed Ma'sum (R.A)
- 27-Seyyid Nûr (R.A)
- 28-Habibullah Mirza Cânan (R.A)
- 29-Gulam Ali Dehlevî (R.A)
- 30-Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî (R.A)
- 31-Ahmed bin Süleyman Ervâdî (R.A) – Âşık Muhammed Mısırî (R.A)
- 32-Ziyâeddîn Gümüşhanevî (R.A) – Nalçacızâde Ahmed Sivâsî (R.A)
- Dârendeli Muhammed Hilmi Efendi (R.A)

Yetiştirdiği müridleri-halifeleri;

- 1-Dârendelizâde Vehbi Efendi,
- 2-Dârendelizâde Mahmut Nedim Efendi,
- 3-Bayazıdlı Mahallesi Şâkir Efendi Câmî İmam-Hatibi Abid Efendi,

4-Mağaralı Mahallesi Câmî İmam-Hatibi Duruş Efendi (M.Ali Efendi)

5-Berberzâde Mehmed Efendi (Kendi adı ile anılan veya Selvili Camii de denilen câminin fahri İmam-Hatibi. Yeri PTT karşısı kale dibi olup CHP döneminde satılan 18 câmiden biridir)

6-Kırmacı Mustafa Hoca Efendi

7-Çuhadarzâde H. İlyas Efendi (Fahrî hocalık ve vâizlik yapmış)

Allah rahmet eylesin. Nûr içinde yatırsın. Benzerlerini ihsân etsin.

ABDULLAH YİĞİTALP (1908-1995)

Darende'den Maraş'a göç eden Hacı Yusuf Ağa'nın ikinci hanımı Emine'den olma Şeyh Muhammed Hilmi, Hilmi'nin oğlu Mahmut Nedim, Mahmut Nedim'in oğlu Abdullah Yiğitalp. Köklü bir âile. Asâletli bir silsile. Tertemiz bir nesil.

Abdullah Yiğitalp 1908 (H. 1324) yılında Maraş merkez Duraklı mahallesinde doğdu. İlk öğrenimini "Şemsülmaarif-i iptidâiye"de yaptı. Alemlî câmî hücrelerinde tadrîsât yapan Dârülhilâfe medresesinde okudu. Buradan şehâdetnâme (diploma) aldı.

Babası da hoca olan babasından da istifâde eden Abdullah hoca, medreseler kaldırılınca okumayı bıraktı. Terziliğe gitti. Terziliği öğrendi. Dükkan açtı. Bu ara Gaziantep'te pedagoji muallim mektebi açılmıştı. Müracaat etti. Kabûl olundu. İki dönem okudu. Zâten önceden bir alt yapı vardı. buradan mezun oldu. Maraş merkez Turan ilkokulunda öğretmen oldu (1928). Askerliğe gitti (1934). Bir soruşturma sonrası Hartlap

(Elmacık) ilkokuluna gitti. İdârecilik yaptı. İkinci Cihan harbi esnasında yeniden yedek askere alındı. Yedek subay olarak görevde bulundu. Askerlik bitti. Yine eski yerine döndü. 1951 yılına kadar bu bölgede çalıştı.

Bu bölgede çalışmak işine geldi. Bu bölgede rahat hizmet etti. Zîrâ gözden uzaktı. Tek parti döneminin adam yeme icraatlarının dışında kaldı. İcraatlar köylere ulaşmadan çok partili dönem başladı.

Bu bölgede iken eğitimci olan Tuzsuzzâde Mustafa Işık'ı yetiştirdi. Külliye İslâmî ilimleri okuttu. Emekli olan bu zât daha sonra bu bölgede hizmetler yaptı. Abdullah Bey bu bölgede kim hizmet istediye çekinmeden erinmeden sundu. Bölgenin renginin değişmesinde İslâmî millî karakter kazanmasında büyük rol oynadı. Bu bölge insanı onu sevdi. Unutmadı.

1951 yılı itibariyle Maraş'a gelen hoca efendi 1952'de açılan Maraş İmam Hatip'te de dışardan görev yaptı. Meslek derslerine girdi. Güzel insan yetişmesine vesile oldu.

Ölüncüye kadar kendinden öğrenme arzu eden her kese kesesinde ne varsa murâdına göre dağıttı. Hiç mi hiç erinmedi.

Suyu ağırdu. Gölgesi insanı ezerdi. Terbiyesine diyecek yoktu. Zâid konuşmasına rastlanmazdı. Tarikatmeşrepti. Evi mektepti. Kitapları daha çok oğlunun kütüphanesinde durmaktadır.

5 Ocak 1995'de rahmet-i rahmâna kavuştu. Kutlu bir ömür yaşadı. Mutlu bir ömre kavuştu.

FAZLI ASLANTÜRK (1902-1974)

Darende'den göç eden ailenin çocuğu. Baba adı Vehbi. Vehbi Efendi âlim, zâhid mutasavvıf bir zat.

1901 yılında Maraş'ta doğdu. Babası hocaydı. İlk tahsilini ondan aldı. Son dönem Maraş'ta kurulan Dârülhilâfe medresesini bitirdi.

Medrese tahsilinin yanında özel hocalardan da ders aldı. Bunlar arasında olanlar; Hafız Ali Efendi, Dayızâde Emin Efendi, Dâyızâde Ziya Efendi.

Çuhadarlıdan Hacı İlyas'ın kızı ile evlendi.

Medreseler kapatılınca boşta kaldı. Kendi özel işleriyle uğraştı. Devletten hizmet talep etmedi. Hoşta karşılamadı. Devlete küskün davrandı. Askere gitti. Askerliği uzun sürdü. Fakat askerlikte kal ısrârına rağmen askerde kalmadı. Yapıma uygun değil dedi. Halbuki sâbit de bir işi yoktu.

Devlet baskı yapıyordu. Din hizmetine müsaade etmiyordu. Bilhassa şehirde çok sıkıştırıyordu. Zâten şapka hâdisesinden bir sabıkası vardı. Onun için Pazarcığa bağlı Aşağımülk köyünde on sene gibi imamlık yaptı. Ancak kadrolu değil de vatandaşla anlaşmalı imamlık yaptı.

Ortalık yumuşadı. Tek parti dönemi bitti. Döndü Maraş'a geldi. Hacı Osman'ın fabrikasında çalıştı. Orda tam yetkili bir görevli gibi çalıştı. Sonra hocası Hafız Ali Efendinin zoruyla devlette görev aldı. Duraklı câminde görev aldı. Burada hizmet etti. Sâde imamlık değil yanı sıra din hizmetinin her çeşidini yaptı. Hizmeti yer yer vâizliğe, müftülüğe kaydı. Diyânetin kendisine tevdi ettiği her hizmeti üstlendi. Altından

kalktı. Sıkıntısına katlandı. Sonunda zar zor hizmetleri ucucuna getirildi, mâlûlen emekli oldu.

Fazlı hoca ğayet dindardı. Cömertti. Dünyâ malı koymadı. Sattı. Allah yolunda sarf etti. Emeklilik maaşın dahil dağıttı. Oğlu Vehbi'ye yattığı karyolaya kadar satıp yeri gelen yere verdi.

Fazlı hoca efendinin Arapça ibâresi iyi idi. Lüğatsız okurdu. Ömrünün son yıllarında Hafız Ali Efendinin Arapça metinlerden kitap okumasını o yaptı. Zâten Hafız Ali Efendi okuduğu hocalardan birisi idi.

Toplumda sayılır sevilir biri idi. Dikili bir taş olmadığı halde 1974 yılında vefat etti. Çok sevdiği Yaradan'ına kavuştu.

Darendeliler ailesinin genel karakterini taşırdı. Yâni hem alimdi, hem takvâ sâhibiydi.

Yeteri kadar ilmî kitabı vardı. Kitapları oğlu tarafından oğullarına tevzî edildi. Bugün onlar tarafından korunmaktadır.

Yaşar ALPARSLAN

Hacı Muhammed Hilmi Daredevî

**TASAVVUF
RİSÂLESİ**

BİSMİLLAHİRRAHMÂNİRRAHÎM

Elhamdülillahi Rabbil âlemin. Vessalatü vesselamü alâ rasûlinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmeîn. Emmâ ba'dü râğibü şer'-i metîn, Ve dîdârü rabbi muîn olan yârân-ı sâdikânın teshil ve tesri-i umûr ve murâdâtlarını arzû etdiğim cihetle turuk-i aliyenin âdâb, erkân ve şerâitini beyân eden kütüb-i mu'teberelerden bilihtisar bu risaleye derc ile teşneğân-i ilm-i hâkîkat olanlar evvel emirde arz olunacak şerâita ihtimam etmedikçe nâmına ehl-i tarîk denmeden başka turuk-i aliyye'den nasîp almayarak terakkî edemeyeceğini bilüp, kusûrunu i'tiraf ve şâyet arzûy-i ruhânîsi ğalebe ederek vatan-ı aslîsine urûc murad eden olursa işbu ma'rûzatımla amel lâzım olduğunu bildirmek ve bu vesîle ile de nâm-ı âcizi rahmet ile yâd olunmak emeline mebnî mütevekkilen alallâhi ve taleben li merzatillah alâ kadrilistitâat maksûda şuru' murad ediyorum. Heman Cenabü Vâcibül âmâl lisân-i âcizîyi hatadan vikâye ve kârîin-i kiram ve nâzirîn-i zevilihtirâma da insâf ve mûcibince ameller tevfiik buyursun. Âmîn.

Ey Tâlib-i sâdik-ı dîdâr olan ihvân-ı din ma'lumunuz olsun ki tarîkat demek Şerîat-ı ğarranın hulâsası olarak Hazreti Allah'a vâsıl edici bir yol demektir. Ya'nî şerîat ruhsat ve fetvâ, tarîkat ise azîmet ve takvâ yoludur. Lâkin tarîkat arzû eden kimse evvelâ mesâil-i dîniyyesini öğrenmek lâzımdır. Zirâ şerîatsız aslâ tarîkat olmaz. Meselâ; yağ, süttten husûle gelür.

Südü eşkidirse veyâhud hiç süt olmazsa yağı nerde bulacaktır. Şerîatın muhâfazasında kusur eden kimse de tarîkattan aslâ hissemend olamaz. Öyle ise evvelâ alâkaderilimkân akâid-i İslâmiyye ve mesâil-i zarûriyyesini ta'lim olunup andan sonra turuk-i aliyyeden birine intisab ederek ezkâr-ı celile-i sübhâniyye'ye devam itmelidir. Şu şartla ki şerîatımız yigirmi dört sâadten ibâret olan gece ile gündüzü üç kısma taksim etmiştir. Sekizi ibâdât ve sekizi emr-i maîşet diğerk sekizi de uykuya mahsusdur. Demek ki yigirmidört sâatın onaltısı nefsimizin, sekiz sâati de Allâh'ın hakkıdır. Ve tarîkat dahî kezâlîk yigirmidört sâatı, üçe taksim etmiş ise de ikişer sâat maîşet ve uykunun hakkından alarak Hakkullâh'ı oniki sâate iblâğ etmiştir. Hele tarîkatca olan taksîmi bir taraf edelim. Şerîatımızın taksîmine ihtimam ederek yevmiyye sekiz sâat ibâdet ve zikrullâh'a devam eden yavaş yavaş maksud-ı cânibine teveccüh etmiş olur.

Yoksa kuru laf ile maksud ele girmez. Bununla berâber tarîkatın ba'zı şartları daha vardır ki anlara da dikkat olunmadıkça yine matlup hâsıl olmaz. Birincisi gerek namazda ve gerek zikirde gafletsiz olarak huzur ve ihlas üzre bulunmaktır. Ya'ni Cenâb-ı Allah'ı görürcesine ibâdet idmelidir. Her ne kadar biz kendini göremeyur isek de kendi bizleri görür. Ve bir an hâlimize ve kalbimize vâkıf olmamak hâşâ Allâh' Azimüşşân için tasavvur olunmaz. Gaflet ile olan ibadâtın da terakkî cihetine aslâ fâidesi görülmez. Şu kadar var ki hiç etmemiş gibi olmaz. Yine bir derece müsâp olarak indellah ecri zâyî' olmaz. İhlas demek de dünyevî uhrevî hiçbir emel tahtında olmayarak yalnız Cenâbü Yezdan bizlere emir itmiş. İbâdet ile emr-i şerîfine imtisâlen biz de ediyoruz. Şânına ne düşer öylece muâmele buyursun dıyû ibâdet itmektir. Ben

velî olayım, yâhud şu gibi haller kazanayım diyû çalışırsa yine sa'yi abes olur. Zirâ murad üzre çalışan tarikatca terakkî idemez. Cenâbü Allâh dilerse vilâyeti dünyâda ihsan buyurur. Dilerse âhirete saklar. Bununla beraber de havfullah'ı bir an kalpden çıkarmamak lâzımdır. Yoksa benim ibâdâtım yolundadır diyû Meâzelellah mekr-i İlâhiden emniyyet üzre bulunmak şekâvet alâmetidir. Zirâ ibâdât u tâât, mukzı-i cennet değildir. Şu kadar vardır ki ibâdât tâât, tazarru' ve niyâz rahmet-i rahmân-ı celb ederek mağfiretine sebep olur demektir. İkincisi ekil, ve şürbüni libâsını şer-i şerîfe ve şeri ibtidâ kendilerine ta'lim ve tefhim kılınan Eshâb-ı kirama uydurmaktır. Ya'ni Eshâbü kirâm rızvânüllâhi teâlâ aleyhim ecmeîn efendilerimiz nasıl yediler ve nasıl geydiler ise mehmâ- emken anlara taklid ederek dâimâ nefsin hakkını verüp hazzından ictinap ve ihtiraz üzre bulunmalıdır. Nefs-i emmârenin hakkı ise ümûr-i meîşet ve ibâdât ve tââtına mâni' olmayacak derecede yiyüp içmektir. Bundan fazlası ya'ni çok yemek ve etli dadlı hevesine düşmek nefsin hazzı olmağla

كلوا واشربوا ولا تسرفوا (Araf, 31) (Yiyiniz, içiniz israf etmeyiniz) âyet-i kerîmesi mu'cibince ehl-i tarîk ibtidâ hâlinde bundan gerû durmak lâzımdır. Bu hal üzre nefsi terbiye edüp kemâle erdirecek olursa olvakit,

كلوا من طيبات ما رزقناكم (Bakara, 57) (Size verdiğimiz güzel rızıklardan yiyiniz) âyet-i kerîmesine mazhar olup etli tatlı taâma ve elbise-i fahîre ilbâsına müsâde idilür. Zirâ turuk-u aliyyeye intisabdan maksad maraz-ı kalpten kurtulmak içündür.

الظاهر عنوان الباطن (Görünüş, için ad taşıyıcısıdır) mefhûmunca maraz-ı zahirînin tedâvîsinde pehriz lâzım olduğu gibi maraz-ı bâtınînin izâlesi için dahî huzûzât-ı nefsâniyyeden pehrîz etmedikçe olmaz. Nitekim

Hâdimî hazretlerinden mervîdir ki bir karı terbiye-i nefis ve tehzîb-i ahlak zeylinde oğlunu Sultânülevliyâ Abdulkâdir Geylânî (kaddesellâhü sirrahülazîz) hazretlerine teslîm ederek beş on gün sonra görmek üzere yânına vardıkda oğlunu bir hasır üzerinde, benzi sararmış, boynu bükülmüş, gözleri yaş ile dolmuş gördükte vâlide şefkati galebe ederek heman Şeyh hazretlerinin yanına varup görür ki, Hazreti Şeyh a'lâ döşek üzerine oturmuş, tavık kızartması tenâvül buyurur. Bu hâli görünce;

Yâ Şeyh sen böyle râhat yerde tavık kızartması yiyorsun, benim oğlum ise yevmiye bir etmek ile kuru hasır üzerinde benzi solmuş. Bu revâmıdır? İnsâf et. Ben sana böyle edesin deyû mi getürdim diyerek Şeyh hazretlerine musallat olmuş. Hazreti müşârün ileyh bunu ikna' edemeyerek nihâyetinde ekil etmiş olduğu tavığa

قم بإذن الله (Allahın izniyle kalk) demesiyle heman kızarmış ve ba'zı mahalleri ekil olunmuş tavık Allâh'ın izniyle hayat bulup senin oğlun da bu iktidârı kazanursa o vakit dilediğini yapabilir. İşte o zahmeti, bu rütbeyi kazanmak için irtikab ediyor demiş. Ve karı dahî bu hâli görünce sen bilirsin Ya Şeyh nasıl bilürsen öyle yap deyup gitmiştir. Demek ki evvelen huzûzât-ı nefsâniyyeden pehriz behemehal lâzımdır. Yoksa muâlece te'sir itmez. Hem az yemek ve az içmek rûhun hayatına fâide verdiği gibi vücûda dahî menfaati çokdur. Zirâ cümle emrâzın aslı çok yemekten ve karışıklı taamdan ilerü geldiği ehli indinde müsellemdir. Öyle ise şuram ağrıyor ve buram sızlıyor diyû hâlimden şekvâ idene (çalma fırkatlenme) meseli meşhûrunu söylemekle iktifâ edinmelidir.

Tarîkatın şerâitinin üçüncüsü; vüsi miktarı beden ve bedelen ve lisânen sehâvet itmektir. Ya'ni Allâh rızâsı için bildiğini bilmeyenlere öğretmek ve üç beş ğuruş harçlığı var ise birkaç meteliğini hiç olmayana muhtâcîne vermek dâimâ Halkullâh'a şefkat ve merhamet üzere bulunmak lâzımdır.

Dördüncüsü, yokluk kazanmaktır. Ya'ni herkesi nefsinin üzerine tercih ederek, benden ednâ ve günahkar bir kul daha yokdur diyû nefsinin alçak ve hulkı e'lâ görmek ve bir taraftan dünyâ husûsuna kötülük görecektir olur ise mukâbele etmeyeceği gibi kalben dahî incitmeyecek ve yırtıcı hayvan gibi eliyle, diliyle şunu bunu incitmeyecektir. Şöyle ki sâlik İlellah olan meyyit gibi olup hayır ve şer ne zuhûr iderse Hak'tan bilüp râzî olmak gerektir. Yâlnız din hususuna gelecek zarar ve teâruza karşı müdâfaya mecbûriyyet tabîdir.

Beşincisi muhabbeti-dünyâyı gönülden çıkartmaktır. Ya'ni gerek mal ve gerek evlad ve ayal cümlesi minindillah kendüsüne emânet bilecektir. Emânet bırakılan bir malı, mal sâhibi alacak olursa esef etmeyeceği gibi Cenâbü Allah'ın da emâneten, idâresini kendüne verdiği malından ve evladından birini geri alursa esef etmeyecektir. Velhâsıl indinde mal ve evlâdın ademi ile vücûdı müsâvi olacaktır. Bu halde binlerce lirası ve beş on dâne evlâdı olsa muhabbeti olmadığı için tarîkine hiç zarar vermez. Zarar veren mal değildir. Muhabbetidir. Kalpde dünyâ muhabbeti oldukça Allâh muhabbeti girmez. Zira bunlar yekdiglerine zıttıdır.

İkisi bir cem olamaz. Biri galebe ederse diğerini zarûrî mahiv eder.

Bu ma'rûzâtın cümlesi âyât ve ehâdis-i şerifler ile müdellel ise de ihtisar matlup olduğundan ayrı ayrı delil serd etmeğe lüzum göremedim. Bundan sonra bâlâda arz olunduğu üzere yevmiye sekiz sâat ibâdât ve zikrullâha devam eden kimse için nâsdan uzlet iderek ayrıca halvet etmeğe lüzum göremeyorum. Zirâ zamânın, mekânın tebeddül, ve ihtilâfiyle ahkam dahî ihtilaf ider. Vakt-i seâdet-i nebeviyyede ashâb-ı kiram hazarâtı için halvet emrolunmadı. Mücerred yâhud âilesi az ve meşğûliyet-i dünyeviyyesi kısa olan zevât-ı kiram ki Eshâb-ı Suffe hazarâtı gibi. Bunlar yigirmi dört sâatin dört beş sâatini uyku ile iktifâ, bâkî ömürlerini cihâdiekber ki nefsi ile mücâhede ve icâb ettikçe cihâdı asğar ki küffar ile mücâhedeye hasır etmiş idiler. Ve âilesi çok olup maîşet hususunda sa'y etmesi lazım olan zevâtı kiram dahî kezâlik gecede gündüzde sekiz sâati ibâdâta sarf ettikleri gibi geri kalan sâatlerde dahi hiçbir an gaflet üzere bulunmaz idiler. Bu cihetten anlar daîma halvette olup, bir de ayrıca nâsdan uzlet ile emir olunmadılar. Eshab-ı kiramdan sonra nûr-i nübüvvet uzadıkca herkese muhabbet-i dünyâ gün be gün ğalebe iderek dünyâya meyil olunmağa başlanıldığı için terbiye-i nefis hususunda ara sıra halvet ile emir etmeğe başladılar. Fakat şimdiye kadar rızık husûsu azıcak sa'y ile kolayca husule gelüp ve eĝniyâlarımızda bu gibi salâh-i hâli olanlara daîma ihsân ettikleri halvet için sühûlet var idi. Şimdi ise maîşet gâyet zora vardı. Ağniyânın ekserisinde merhamet, fukaramızda da idâre ve kanâat kalmadığı cihetden, senede bir iki defa halvet edeyim denürse rızık husûsunda suûbet çekileceğinden şu halde mârrûlarz halvete lüzum göremem. Amma ihtiyacı olmayup hâli müsâade iderse ol başka. Lâkin fukarâ olarak halvet murad eden olursa ber vech-i ma'ruz

huzûr ve ihlâs üzre yevmiye sekiz sâate devam ederse gün be gün hâlî terakkî ederek âkıbet kâbe-i maksûdına vâsıl olur.

Evvelâ yigirmi senede kazanılacak bir kazancı şimdi beş senede ihsan buyururlar ümit ediyorum. Zîrâ bir mal ne kadar zîkıymet olsa yine müşteri az olursa mal da ucuzur. Şimdi zaman öyle oldu. Herkes dünyâyâ meyl etti. Âhiret müşterisi az kaldı. İşte kazanç günüdür. Nasıl ki Kâbe-i zâhirînin yolları teshîl edilerek kırk günde varılacak bir mevkie dört-beş günde varılıyor. Kâbe-i bâtinî yolu da aynen böyledir. Fakat zâhir yolu her ne kadar kolaylaşdı ise de yine nice pâreler ve nice emekler sarf edmedikçe gidilemeyeceği gibi bâtinan da emek lazımdır. Ankara'ya gider gibi giderse ne kadar gitse pîrinden ayrılamaz. İşte turuk-i aliyye'ye duhuldan maksad bu gibi ahvâli kazanmaktır. Çünkü tarikat esâsen havâsı için vaz' olunmuştur. Bâhusus Tarikat-ı Nakşibendi'yeye ulemâ ve eshâb tarîki dinür. Bunun sebebi de bu tarik aynen Eshâb-ı kiram gidişine muvâfık olacakda, ânın içündür. Zîrâ Eshâb-ı kiram hazerâtı bu ahvâlin cümlesini kazanup, ğafletlerini izâle ederek halveti kesret içinde bulup

(Nur 37) رجال لاتلهيهم تجارة و لابيع عن ذكر الله
(Kendilerini ne ticaretin ne de alışverişin Allah'ı anmaktan namaz kılmaktan zekat vermekten alıkoymadığı erkekler) ayet-i kerimesine mazhar olmuş ve dâimâ yekdiğerine va'zı nasîhat ile vakit geçirmişlerdir. Bu sebepten Şah-ı Nakşibend Muhammed Bahâeddin (kaddesellâhü sirrehulazîz) efendimiz halvet kapılarını kapayıp sohbet kapılarını açarak encümende halvet ediniz buyurmuşlardır. Ve hem halvet ederek bir iki ay tenhâda çalışılıp sonra halk ile huldat edecek olursa kazandığı çabuk zâyî'

eder. Böyle kesrette halvet ederek zâhiri halk ve bâtını Hak ile meşğul olup, bu hâlîde kendine meleke edebilürse devamlı olur. İşte bunu kazanmağa çalışmalıdır. Filhakîka zordur. Lâkin Cennet de kolaylıkla husûle gelmez. Dünyâyâ gelmekten maksad ise Rızâ-i İlâhiyye'yi bularak Cennet kazanmaktır. Yoksa yiyüp içüp ve zevk safâ etmek için değildir. Zevk ü safâ mahalli âhiretdir. Ve öküz gibi yiyüp içmekte hayvâna mahsusdur. İnsâna ne lâyıkmıdır ki sıfatı- hayvâniyeti kendi nefesine mu'tad edinsün. Maksad-ı aslî ne ise anı bulmalıdır. Bu da dünyâda kazanılır. Dünyâyada bir daha gelinmez. Son nedâmetde hiç faîde vermez.

Vaktimizi zâyi' etmeyüp çalışmalıyız. Hevâ yerlerde gaflet ile geçirdiğimiz günlere nedâmet ederek ağlamalı, inlemeli göz yaşları ile arzuhaller yazıp seherlerde bâbü Gaffâr'a takdim etmeliyiz ki Erhamürrahimîn olan Hazret-i Allâh, dürlü be bürlü hastalıklara dûçâr olmuş kalplerimizi marazdan ve nefsi emmâremiz elinde esir olmuş ruh-i azizimizi esâretten kurtarsın. Yoksa

(Bakara, 10) في قلوبهم مرض فزادهم الله مرضا (Onların kalplerinde hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır) ayet-i kerîmesince keyifsizliğimizin çâresini bulmaz ve bulmayada çalışmaz isek marazın tezâyüd edeceğini Cenâbü Yezdan haber vermiştir. Maraz-ı kalp ise hased, buğuz, adâvet, buhul, kibir, inad, hubb-i dünyâ gibi şeylerdir. Öyle ise âhireti ikrar eden kimse bunların izâlesine çalışmalıdır. Ve rûhumuzu nefsin esâretinden kurtarmanın çâresi dahî dâimâ nefsin arzûsuna muhâlefet ederek mücâhedeye devam ile husûle gelür. Ve mücâhede iderek ruh, esâretinden kurtulabilürse ol vakit e'lâyâ pervâz etmeğe başlar. Zîrâ

تن مرادى اكل شرب ملك مال جان تمناسى جناب ذو الجلال
(Tenin muradı yeme, içme ve mal edinme, can temennası Cenabı- Zülcelal) buyurulduğu üzere ruh dâimâ vatan-ı aslîsine urûc murad edersede ne çâre ki nefsi ğalebe ettiği cihet ile arzûsına muvaffakiyyetden mahrum kalıyor. Ve hem ibtidâ hâlinde ibâdât tâât nefse ğayet ağır ve zor gelür. Emmâ ruh nefsin üzerine ğalebe ederse olvakit ibâdât tâât paklavı ve kadeyf eklinden daha leziz olur. İşte maraz-ı kalbîden kurtulduğunun alâmeti budur. Bir kimse ibâdât itdikce kendine bir lezzet gelüp ve idemediği halde gönlü dâimâ arzû idiyorsa o kimsenin kalbi marazdan kurtulmuş olur. Zirâ keyifsiz olan bir kimseye hangi daam olursa olsun ne kadar lezzeti dahî olsa yine datsız gelür. Bizlere ise datsız gelme şurada dursun muhtazar keyifsiz gibi ibâdât ü tâât hiç gönlümüz istemiyor. Yâ birader bu gidiş ile de hele vuslatı bir taraf et acabâ cennet bulunur mı? Cennet insan durağıdır. Hâşâ hayvan yatağı değildir. Ve hastahânedede değildir. Biz bize acıyalım. Lezzet ve safâsı, mihnet ve cefâsına mukâbil olamayup zıll ü hayalden ibâret olan âdiyet üç günlük bir dünyâyâ aldanup da ni'met-i ebêdi ve devlet-i sermedî olan uhrâyı harâp etmek ne büyük hamâkatdır Ve belki ne büyük cinnetdir. Bunlar ile bitemâmihi amel edilmez ise hiç değil vüsumiz mikdarı idibildiğimiz kadarıyla amel etmelidir. Cümlesiyle birlikte amel edemeyorım diyû cümlesini birlikte terk itmek asla câiz olamaz hâ... Meselâ yevmiyye sekiz sâat ibâdet idemiyorda ancak bir sâat, iki sâat idabiliyor. Veyâhud ancak beş vakit namazını edâdan başka bir şey yapamıyor. Fakat çalışmanı seviyor ve çalışmakta arzû idiyor ise de nasılsa nasip olamıyor. Buda yine müsâb olur. (Hiç yoktan köse yeğ) meseli ma'lümdür. Maâzallâh bütün terk itmek fenâdır.

قطر قطر آب جوید عاقبت در یا شود mefhumunca bir su damlayı damlayı göl olduğu gibi az çalışmanında yine çok menfaati olur. Ma'rûzâtım bâlâda zikrolunduğu üzre teşnegân-ı ilm-i, hakikat olup canu dilden vuslat arzû idenler içündür. Yoksa bu kadar çalışırsa menfeat bulur, çalışmazsa bir şey yok demek değildir. Bâhusus

المراء مع من أحب (Kişi sevdiği ile beraberdir) dahî

من تشبه بقوم فهو منهم (Kim bir kavme benzerse isterse ondandır) hadis-i şerifleri bizler için büyük bir müjdedir. Rabbim İnşaallâh bizleri sevdiklerimiz ile berâber haşir dâhi kendilere taklit ettiğimiz zevât ile birlikte bulundırır. Fakat âhîretin derecesi de dünyâ gibi mütefâvitdir. Herkes çalışmasına göre derece bulur. Bir insan dünyâda ne eker ve ne kadar ekebilirse âhîretde ol kadar mahsûlât bulur. Öyle ise âdiyet bir dünyâda emsâlimizden aşşığı kalmadı nefsimiz istemeyorda devlet-i dâimî olan uhrâda niçün geriye kalalım. Elimizden geldiği kadar çaluşup

حاسبوا أنفسكم قبل أن تحاسبوا (Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekiniz) Hadis-i Şerîfi muktazâsınca dâimâ nefsimizle muhâsebe de bulunarak rızâ-i İlâhiyyeyi bulmanın yolunu ezcân ü dil bilittifak çâresine bakalım. Zirâ başımıza bir gün gelecek ki miskâlû zerre gerek hayır gerek şer cümlesinden süal olunup hesâbını vereceğiz. İşte o gününün korkusundan ve bu hadis-i şerîfe imtisâlen Hazret-i Ömerül Fâruk razıyellâhü teâlâ anh efendimiz, yanına mahsus bir âdem ta'yin idüp, akşama kadar benimle birlikte gez. Her ne söylersem yaz. Ahşam defteri bana vir deyû emir buyurmuşlar. O âdemde ahşama kadar maiyyet seâdetlerinde bulunarak nerelerde bulunur. Ve ne söyler cümlesini yazar. Ahşam üzeri kendüsine takdim

eder. Defteri mübârek yed-i seâdetine alarak mütâlea buyurur. Eğer lüzümsuz bir yerde gezdiğini veya fazla bir kelim söylediğini yazılmış görse derhal kamçıyı çekerek Ey ! nefis, huzur-i Allah'da terbiye olmadan ise seni buradada terbiye edeyim diyerek mübârek cesedini darb etmeğe başlar imiş. Halbûki Hazreti Ömer gibi bir zât-i şerifden lüzümsuz söz söyleyiş ve gerekmez yerlerde gezmiş diyu acabâ hiç tasavvur olunur mı? Böyle olduğu halde bu muâmeleyi yaparsa bilemeyorumki bu bizdeki cesâret nerden geliyor? Bizler niçin hesâbımızı dünyâda iken görmeyelimde evvelîn âhirînin cem' olduğu rezil ve rüsvâ olalım. Bizler de ahşam ahşam nefsimizle bir muhâsebe görmeliyiz. Fazla ve lüzümsuz muâmelemizi gördükde tövbe istiğfâr, ve bir daha işlememesine azim etmeliyiz. Ve şâyet muhâlif muâmelemiz görülmez ise o hâlî ihсан buyuran Allâh-ü Teâlâ'ya hamd şükür etmeliyiz. Elhâsıl dâimâ kendi gidişimizi alâ kaderittâa Eshâb-ı kirâme uydurmaklığa çalışmak lazımdır. Biz Ashâb-ı kirammı olacağız. Ancak bu kadar yapabiliriz dinürse evet filhakîka Eshab-ı kiram olacak değiliz. Fakat Eshab-ı kiramın şerîatiyle bizim şerîatımızın hiç farkı yoktur. Aynen ikisi birdir demeğe şerîatımızın muktezâsı budur. Yoksa hiçbir yerde istisnâ göremedikki Eshab-ı kiram şöyle amel etsün. Andan sonra gelenlerde şöyle amel etsün bu hiçbir kitapda yoktur.

Ahkâm-ı ilahiyyenin şümûlü cümleye müsâvidir. Heman Cenâbü zülcelal hazretleri lutuf ve keremiyle kalplerimizi marazdan ve ruhumuzu esâretten kurtararak ahlâk-ı zemîmelerimizi ahlâk-ı hamîdeye tebdil ve cümle ümmet-i Muhammedi hayırlı murâdâtına nâil eyleye. Âmin.

Bundan sonra Rızâ-i ilâhiyyeyi bulmağa saî iderek Allahü azîmüştâna kurbiyyet kazananlar hakkında Rabbimiz tarafından dünyâca olınacak muâmele nedir? Ve Rabbimizin âdeti ne yolda biraz da oradan bahis edelimde hitam verelim. Esteizü billah.

أ حسب الناس أن يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون
(Ankebut, 2) (İnsanlar yalnız inandık demekle hiç sınanmadan bırakılacaklarını mı sandılar?)

ولنبلونكم بشيء من الخوف والجوع و نقص من الأموال
(Bakara 155) (Andolsun ki sizi korku, açlık, mallardan, canlardan ve mahsullerden eksiltme gibi şeylerden deneriz. Sabredenleri müjdele)

ولنبلونكم حتى نعلم المجاهدين منكم و الصابرين
(Muhammed 31) (Andolsun ki biz sizi deneyeceğiz ki içinizden cihad edenleri ve sabredenleri bilelim)

İşte bunlar ve daha nice ayât ile Allah-ü azîmüştân mü'minîn hakkında ve belki

Belanın أشد البلاء على الانبياء ثم الأولياء ثم الأمثل فالأمثل en şiddetlisi enbiyalar sonra evliyalar sonra benzerleri üzerinedir)

Hadîs-i şerîfînden anlaşıldığına göre sevdiği kul hakkında âdet-i ilâhiyye dâimâ imtihan muâmelesi buyurur. Ya'nî dünyâca sevdiği kuldan illeti, kıletti zilleti eksik etmez. Dürlü dürlü belâlar ile mübtelâ kılar. Mâlnı alır, evlâdını alır, hastalık virir, halk tarafından ezâ ve zahmet virdirir. Bu vesîle ile ba'zısının derecesini terfi' ve ba'zısında günahlarına kefâret eder. Bunlara sabır etmek lâzımdır. Zirâ âdât-i ilâhiyye minelkadîm bu yoldadır.

ولن تجد لسنة الله تبديلا (Ahzab 62) (Allahın kanunu değiştirmeye imkan bulamazsın)

Nitekim hatırıma gelenlerden size biraz nakil ideyim.

Birincisi dedemiz Hazreti Âdem aleyhisselam neler çekti. Temam üç yüz sene ağladı, gezdi. Sonra Hazreti Nûh ki şeyhülenbiyâdır. Dokuz yüz elli sene küffârı da'vet etti. İman etmedikten sonra taşlar ile urarlar mübârek re's-i seâdetini kanadırlar ve döğerken döğerken bayılır. vefât etti deyü giderler. Birkaç sâat sonra akli başına gelir, kalkar gider. Hazreti Eyyûb'un çekmiş olduğu belâ cümleinin ma'lûmıdır. Hatta mübârek vücûd-i seâdetlerine kurtlar düştü. Hazreti İbrahim düşman tarafından âteşe atıldı. Hazreti Yûsuf'un mübârek şânına layık olmayarak hür olduğu halde köle diyû satıldı. Andan iki sene de zindan bekledi. Hazreti Zekeriyâ'yı bıçkı ile biçtiler. Hazreti Yahyâ'nın mübârek gerdânına bıçaklar basub kânını sançtılar. Hazreti Yûnus kırk gün balık karnında gezdi. Hazreti İsa'yı çarmıha germeye kadar cesâret ettiler. Nihâyetinde Allahü Teâlâ esirgedi. Velhâsıl her biri bir gûnâ mübtelâ kılındı. Gelelim Hazret-i Fahri A'zam efendimize. Kıyâmete kadar ömrümüz olsa da bunun İndellah kadr ü kıymeti ne kadar idi, diyû tefekkür itsek acabâ denizden bir katra anlayabilür miyiz? Anlayamayız. Böyle olduğu halde

ما أودني نبي مثل ما أوديت (Hiçbir nebi benim kadar eziyet görmemiştir) Buyırdı. Zirâ cümlesinden efzal olduğu için cümleden ziyâde müptelâ kılındı. Âkibet küffârın ezâ ve cefâsına adem-i tehammülünden hicret ile emir olundu. Her ne kadar sû-i edeb ise de anlatmak için söyleyörüm, Türkcesi; Mekke-i Mükerrrem'den Medine-i Münevver'e kaçtı. Sonra Eshâb-ı kirâm hazarâtı dahî çoluk ve çocuklarını düşman içinde bırakarak, gicelerde birer ikişer firâr itdiler. Bununla beraber de yedi sene mütevâliyen bahalılık oldu. Andan

sonra Eshâbı kiram arasında ne fitneler zuhûra geldi. Sıffin muhârebesi, Cemel Vakası bunlar da küçük ibtilâ değil. Daha ne demek iki taraflı eshâb olarak bu kadar bin zevâtı kiram şehid olsun. Hele kurratü ayn-ı ehl-i sünnet Hazreti Hüseyin'in vaka-i ciğersûzı kimin mahdumu. Kimin oğlu ve hafidi olduğu ma'lumdur. Arada koca nehir olduğu halde bir hafta üzerine âilesi ve bu kadar çoluk çocuklarıyla beraber susuz kalarak âkibet mübârek cânına kıysınlar ve re's-i saâdetlerinede memleket memleket gezdirsinler. Bundan sonra niçe ulemâ-i kiram niçe evliyâ-i fihamda Haccac gibi bir zâlimin yed-i zulminde telef olsun. Hazreti imâmı A'zam gibi bir velî ni'met mahpushânede şehîd olsun.

İmamı Ahmed Hanbelî Hazretlerini suya atarak şehîd etsinler. Şeyh Muhyiddin Arabî gibi hâtemülvilâyet olan bir zâtı şehid etsinlerde, iki yüz seksen sene sonra cesedi meydana çıksun. Mansur gibi bir veliyi assınlar. Nesîmî hazretlerinin derisini yüzsunler. Yahû bunlar nasıl ibtilâdır. Demek ki bir kulun İndellâh ne kadar derecesi olursa o kadarda ibtilâsı olur imiş. Âdet-i İlâhiyye böyle cârî olmuştur.

Eyyühelihvan. Gelelim kendi nefsimize “sizin ne ibtilânız var?” diyû sül iden olursa “Hiç” dimeden başka ne cevap buluruz? Zirâ ne derecemiz var ki ne ibtilâmız olsun? Şu kadar var ki bizler de derecesi büyüklere taklid ettiğimiz için zındık nâmını kazanıyoruz.⁽¹⁾ Hâşâ kabul etmeyiz. Lakin. Bizim

---

⁽¹⁾ Darendeli Muhammed Hilmi Efendi Maraş'a geldiklerinde kendisine buradaki ba'zı âlimler tanımadıkları için zındık demişler. Ve fakat tanıdıktan sonra bu tür ithamlarda bulunmamışlardır.

ibtîlâmızda bu kadardır.⁽²⁾ Bu da yine menfaatdan hâlî değildir. Zîrâ zındık diyerek yeter hissa olmak üzere bizlere savaplarından hediye ediyorlar. Ecdadlarına rahmet olsun. Başka bir amelimiz de yoktur.

Yâ belki onun bunun gönderdiği hediyeler ile yevm-i kıyâmetde biz de yakayı kurtarırız. Fakat hediye güvenüpede râhat durmada olmaz. Yine dersimize çalışmak lâzımdır.

Ba'zı bizlerde de derd ü belâ mihnet, meşekkat eksik olmuyor. Acabâ bizim de mi derecemiz terfi' ediyor dinürse; hayır o bizim hakkımız da değildir.

İbtîlâ sayesinde terfi' derece itmek evvelce günahlarını afuv itdirmiş zevâta mahsusdur. Bizler hakkında bir ibtilâ gelürse küflenmiş günahlarımıza kefâret olur. Yoksa o günahlarımız afvu ilâhiyyeye uğramadan üzerimizde kalursa yem-i âhiretde behemehhal Hazreti Allah terbiye idecektir. Yevm-i Âhiretin terbiyesi ise gâyet şediddir.

Emsal ü akrânımız cennete gidüpde bizimde boynumuza âteşden doklar dakulub, zebânîler eline teslim olunarak yüz üzre sürünü sürünü cehenneme gider isek ne kadar zordur. Dünyâda böyle ufak defek ibtilâlalar ile Rab'bim İnşâellah günahlarımızı giderirse ne büyük ni'mettir. Öyleyse herkes hâline râzi olup şükür etmek gerektir. Bu ibtilâ sâyesinde bizim derecemiz hiçmi terfi' itmez dinürse ne zaman günahlarımızı afuv itdirebilür isek o zaman dereceler terfi' itmeğe başlar. Fakat derecem artsun diyû saî eden sabrım da artsun diyû düâ da kusur itmemelidir.

---

(2) Böyle söylemekle beraber kendisi Duraklı Câmii inşaatında çatıdan düşerek felç olmuş, vefâtına kadar felçli yaşayarak ağır bir imtihan geçirmiştir.

Yoksa bir hikâye var ana döner. Zavallının biri böyle çeşid çeşid ibtilâdan canı yanmış da “Yâ Rabbi eğer beni şu belâlardan kurtarır isen lâzım değil tek bir daha adını anayım.” diyû vaid itmiş derler. İşte derece isteyüpde sabır istemeyenin hâli böyle olur, haberiniz olsun. Heman Cenâbü Allah günahımız sebabîle rezil ve rûsvay itmeye. Ve tarîkatımızıda Rabbim nâsib itmiş, kadrini bildire. Ve devâm ve sebatlar ihsan buyura. Düâsıyla hatm-i kelâm idildi.

Sübhâneke rabbüke Rabbülizzeti ammâ yesifûn ve selâmün alel mürselîn. Velhamdü-lillâhi Rabbilâlemin.

Rattebe hâdihirrisâlete. Hâdimüşşerâtilaliyyeti vettarîkatinnakşibendiyetil Hâlidiiyyeti el hac Muhammed Hilmi Dârendevî. Ğaferallahü lehû velivâlidayhi ve li ihvânihî.⁽³⁾

⁽³⁾ Bu risale yüksek şeriatın ve Nakşibendiyye-Halidiyye'nin hizmetçisi Darendeli El Hac-Muhammed Hilmi-Darendevi tarafından yazıldı. Allah-ü Teala onu, anasını, babasını ve kardeşlerini (din kardeşlerini) mağfîret etsin. Amin.

İLAVE

Her ne kadar risâleye hitam verilmiş ise de sonradan zikri elzem olan ba'zı şeyler daha hâtır-ı âcizîye geldiğinden ilâve olarak birkaç cümle deha arz edeceğim.

Ey ihvân-ı dîn. Tarîkat demek şerîatın hakîkatına vâsıl idici bir yol olduğu bâlây-i risâlede beyan olunmuş idi demekle tarîkat şerîatdan hâriç bir şey değildir. Yalnız tarîkat havas için vazı' olduğundan ruhsatı terk ve azîmet yolu ihtiyar olunacaktır. Zirâ ruhsat ile amele şerîatımız müsâade idersede tarîkat itmez. Meselâ Hz. Peygamberimiz

كن في الدنيا كأنك غريب أو عابر سبيل و عد نفسك من أصحاب القبور dünyâda ğarib gibi yâhut yola gider yolcu gibi olun. Dahî nefsinizi eshâb-i kabirden sayınız dimektir. Bir kimse pâre kazanmak üzere emâneten bir memlekete gitse veyâhud mahall-i âhare gitmek için yola çıksa rast geldiği yerlerde zeynetli hâneler yapırmaya ve bağ ve bakçe dikdirmeğe heves idermi? İşte tarîkatda havas yolu olduğundan ehl-i tarîk olan dünyâda bu minval üzere hareket iderek heman kifaf mikdarına idâre ve kanâat idüb ne için geldi ise anı kazanmağa bakacaktır.

Şerîat-i müdahharamız ise imrânât-i dünyeviyyenin sa'yine ve hâli müsâade ederse helâlinden leziz taamlara ve zeynetli elbiselere müsâade ider. İşte farkı bu gibi şeylerdedir. Yoksa aynen ikisi birdir. Öyle ise tarîkat almayarak yalnız şerîatla âmil olup evkâtını ibâdat taâta sarf iden zevât-ı kirâmın ben keşif göremeyorum. Yâhud tââtımın semeresi zuhur itmeyur. Diyû acâba hiç hâtırına gelürmi? Hayır gelmez. Yalnız arzûsı yevm-i âhiretde azab ü ikabdan kurtılmak ve Cennet-i A'lâ'ya vâsıl olmaktadır. Pek

güzel bir kimsede tarîkâta sülûk idüb üç-beş sene veya üç-beş ay şart-ı şurûtının yüzde birine devâm itmeyerek yalan-yanlış devam itmesiyle nasıl olıyorda bende bir şey zûhur itmedi. Bir hal kazanamıyor. Yâhut ben filandan sâlihim ve andan evvel tarîkatı aldım idi. Veyâhut ben âlim fâzılım filan ise câhil ve belki ümmi olduğu halde şu gibi haller kazanıyor da beni niçün kazanamıyorum diyû bir takım efkâr-ı vâhiyeye zâhib olmanın sebebi nedir? Bilür misiniz? Asıl maksadım burasını anlatmaktır. Mesela her şahıs iğfal ve iğvâ için bir şeytan dâima maiyyetinde bulunur. Ve haccı şerife gidecek olur ise arkadaşlarıyla dövüştürmek ve bir takım günahlara giriftar iderek haccın sevâbını gidermek ibtal etmek arzusuyla iki şeytan musallat olur imiş. İşte bunun gibi bir kimse de tarîkâta dâhil olunca ruhsatı terk ile azîmeti ihtiyar ve tamam mücâhedeye devam idecek idi ya.

İşte andan geri çevirmek üzere hiç değil efdal ile amel etmesünde fâzıl ile meşğul olsun diyû artık kaç şeytan musallat olur, bilemem. İşte cümlesi anların vesvese ve iğfâlâtından ilerü gelür. Yoksa bizim bin gaflet ile birkaç sâat ibâdetimize karşı Allah'dan ücret istemek büyük hayâsızlıktır. Ve hem hakkımız da yokdur. Zirâ ücretimizi Allahü azîmüşşan peşinen ihsan buyurmuştur. Hamid olsun elimiz sağlam, ayağımız sağlam, gözümüz kulağımız sağlam... Acaba bizi kör kötürim itse, yoksa idemez mi idi? Ve bâhusus elhamdülillah sümme elhamdülillah ni'met-i islâmiyyeyi bizlere nasîp itmiş. Buna karşı değil üç-beş sâat cümle evkâtımızı kendinin ibâdât tââtına sarf itmiş olsak acebâ bu ihsâna karşı gelurmi?

Bunların cümlesini hiçe sayarak bir de ayrıca ihsanlar ummak ne cehâletdir. Siz vilâyet kazanın, kerâmet kazanın veyâhud şu gibi haller kazanın diyû

hiçbir kitapda göreniniz oluyor mı? Duâcımız: göremeyorım. Ancak dünyada zevk safâ için gelinmeyüp imtihan ve gice-gündüz Allah'a kulluk için geldiğini her kitapda tekrar be tekrar yazılıyor. (Allah istikâmet nefis kerâmet ister) Buyurulduğu üzere bu gibi evham ve efkâre düşiren, nefis ile şeytandan başka bir şey değildir. Kul olan dâimâ kullukda bulunacaktır. Her ne kadar Allahü azîmüşşan ücretimizi peşinen vermiş ise de asıl ücretde daha âhiretde olacaktır. Dâr-i mücâzât ve mükâfât orasıdır. Burası dar-i ibtilâ ve dâr-i imtihandır. İnşâellâh yevm-i cezâda rezil ve rûsvây itmeyerek günahlarımızı afuv buyurursa vilâyetde o, kerâmetde o, devlet ve saâdetde odur. Meamâfih mahzâ kerem-i cûd ilahi olarak ba'zısına dünyâda da büyük haller ihsan buyurur.

ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء (Maide 54) (Bu Allahın bir lutfudur, onu dilediğine verir) alışmakla bulunmaz. Fakat çalışmayan hiç bulamaz. Yine ihsan olunursa saiy idene olur. Hâşâ sümme hâşâ Allah'ın ortağı değiliz. Dilerse verir. Dilerse vermez. Bize lâzım olan çalışmaktır.

Fülane viriyor da bana virmiyor diyo terk-i tâât iderek seâdetden mahrum kalmak mecnûnane bir muâmeledir. Ve hem virmediğini ne bilürsin? Ba'zı kimse çeşit çeşit haller kazanur; gözleri, kulakları açılır, şurada biride hiçbir şeyden haberi olmaz. Halbuki İndellâh O, andan efdal olduğuda olur. Görmek şart değildir.

إِنَّ أكرمكم عند الله أتقاكم (Hucurat 13) (Allah katında en iyiniz Allahtan en çok korkarız) buyurulduğu üzere her kimin Allah'dan korkusu ziyâde ise İndellâh en kerâmetli odur. Allah'dan korkan da ibâdât ü tââtta zarûrî keslanlık itmez ve idemez. Tarîkatdan hal

kazanmak pek güçtür. Kolay zan itmeyiniz. Dört elimizle yapışmadıkca bir şey kazanılmaz. Öyle ise hemân parmak ucıyla yapışubda, ben bir hal kazanamıyorum diyu terk etmek veya maâzallah bütün inkâre düşmek, kendi nefsinin büyük muhataraya atmasıdır. Zirâ Hücetül İslam İmam Gazâlî hazretleri İhyâyî ulûm'unda ve Hâdimî hazretleri Berîka'sında yazıyorlarki; Mümkün olur ise tarîkate dâhil olup çalışmalı, olmadığı halde en ednâsı tarîkatı tasdik ve ehline muhabbet etmelidir. Bu da olmazsa selb-i îmânına sebep olur buyurmuşlar.

İşte şeytanın o gibi fikirler ile iğfal etmesi el iyâzü billahî teâlâ Bu gibi vartalara düşürmek içündür. Aldanmamalıyız, çalışmalıyız. Bizim murâdımız ile bir şey hâsıl olmaz. Belki husûle geleceği, te'hîre sebep olur. Eğer Allahü Azimüşşân ihsan murad buyurduysa olmasın beni istemem demiş olsak yine olur. Orasını düşünmek lâzım değildir. Lâzım olan; Allah'a teslim olarak kulluk itmektir. Ve hem bu yolun başlıca sermayesini üç şeyden ibâret bulmuşlardır. O da ihlas, muhabbet, teslimiyyetdir. Bu üçü bir vapura teşbih etmişler. Her kim bu üçe sâhib olarak zikrullâha devam iderse, bir muhkem vapura binerek yine maksûd-ı cânîbine hareket itmiş olur. Ne zaman şeytanın bu gibi iğfâlâtıyla birine bir noksanlık getirecek olur ise ne kadar az dahî olsa çabucak uğrını (ya'ni önini) almaz ise vapurunun garkına sebep olur. Ne zan idersiniz? Şeytan küçük kişi değildir. Daîmâ fırsat gözedir. Mu'minîni muvahhidîni bâhusus âhirete ikbal edenleri idlâle sai itmeden başka bir hizmeti olmadığı gibi

(Sad 82) لأغوينهم أجمعين الا عبادك منهم المخلصين

(İblis dedi: Senin izzet ve şerefine andolsun ki onların tümünü azdıracam. Yalnız onlardan halis kulların hariç) Âyeti kerîmesiyle de iğfal ve idlâle me'zundur.

Meğer ki Muhlasîn zümresine dâhil olur ise ol vakit şerr-i şeytandan benzer kurtulmuş olur. Zaten şerîat, tarîkat, mücâhede, riyâzattan murad bundan kurtulmak içündür. El hasıl tarîkat zinhar leke götürmez. Bu yolda cânına kıymayan i'tirâf-ı kusûr idüp nefsinde levmin itmelidir. Şâyet bu gibi fikirler hâtıra gelecek olur ise şeytandan olduğunu bilerek tevbe ve istiğfar idub daimâ iksârıyla me'mur olduğumuz zikrullâh'a mudâvemet ve şerîat-i ğarrâ ahkâmına dikkat dahî vüsimiz mikdarı

فاستقم كما أمرت (Hud 112) (Emrolunduğun gibi dosdoğru ol) fermân-ı celilüşşânının icrâsına himmet dahî

واعبد ربك حتى يأتيك اليقين (Hicr 99) (Ve sana yakın (yani ölüm) gelinceye kadar Rabbine kulluk et) emr-i ilâhiyyesine imtisâlen âhirete gidinceye kadar ibâdat ü tââtımıza gayret ve fukarâ ve duaîfâya ve cümle mahlûka şefkat ve merhamet üzre bulunmaklığımız lazımdır.

Bizlere şerîatımızın, tarîkatımızın bu yoldadır. Buna gayret idüb başka bir şey tefekkür itmemeliyiz.

سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين
والحمد لله رب العالمين
الداعي جامي محمد على
رارندوى هو

ED-DÂÎ

HACI MUHAMMED HİLMÎ

DARENDEVÎ

-HÛ-

LÜĞAT

Abes	Boş
A'lâ	Yüksek
Ademi	Hiçlik, yokluk
Adem-i tehammülünden	Taşıyamamak, tehammül edememek
Ağniyânın	Zenginin
Âkîbet	Sonuç
Alâ kadrilistitâat maksûda	Güç nisbetinde, yettiği kadar
Alâkaderilimkân	İmkan nisbetinde Bir makama verilen dilekçeler, istek bildiren dilekçe
Arzuhaller	Ruhani isteği
Arzûy-i ruhânîsi	Ayetler
Âyât	Eksiksiz gidiş
Azîmet	Kullarını affedenin kapısı
Bâbü ğaffâr'a	Yukarda
Bâlâda	Cimri, bahıl
Buhul	Ezasına
Cefâsına	Çekme
Celbeltme	Toplamı
Cem	Allah yolunda cihadlı cihad
Cihâdı asğar	

Dere	Girdirme
Dîdârü rabbi muîn	Yardım edici rabbe yönelik
Duhuldan	Girişten
Ednâ	Alçak
Efkâre	Fikirlere endişeye vs.
Efkâr-ı vâhiyeye	Boş fikre
Efzal	En faziletli en üstün
Ehâdis	Hadisler
Ekil	Yeme
Elbise-i fahîre	Övünç yaşatan elbise
Emmâ ba'dü	Bundan sonra
Emrâzın	Hastalıkların
Encümende	Mecliste cemiyette
Evham	Vehimler
Evliyâ-i fihamda	Büyük evlilayarda
Evvel emirde	İşin başında
Evvelîn âhirînin	Baştakiler, sondakiler
Firâr	Kaçma
Gaflet	Dalgınlık
Gafletsiz	Uyumaksızın, dalmaksızın
Garkına	Boğulmasına
Hafidi	Torunu
Hâkîkat	Gerçek
Hamâkat	Ahmaklık
Hâriç	Dışında
Havfullah	Allah korkusu
Hissemend	Hisse sahibi
Hitam	Son
Huldat	Ebedilik
Husûle gelmek	Meydana gelmek

Hafred	Kazmak
İbtidâ	Başlama
İbtilâsı	İmtihanı
İcrâsına	Yerine getirmeye
İctinap	Çekinme
İğfâlâtıyla	İhmalleriyle, kötülüğe sevki ile
İhtimam	Önem vermek
İhtiraz	Çekinme
İhtisar	Özetleme
İhvân-ı din	Din kardeşi
İkabdan	Azabdan
İktifâ	Yetinme
İhlas	Samimi olma
İhsan	İyilik etme
İlbâsına	Örtünmesine
İlleti	Hastalığı, delili
İmrânât	Mamurluklar
İmtisâlen	Bağlanmakla
İndinde	Yanında
İntisab	Bağlanmakla
İrtikab	Bir günah işleme
İstikâmet	Doğruluk
Kâriîn-i kiram	Şeref sahibi okuyucu
Kefâret	Verilen karşılık
Kemal	Olgunluk
Keslanlık	Tembellik
Kezâlik	Bu şekilde
Killeti	Azlığı
kütüb-i mutebire	Geçerli kitaplar

Levm	Kınama
Libâsını	Elbisesini
Lisân-i âcizîyi	Acizin dilini
Ma'rûzatımla	Büyüğe sunulan saygı, fikir
Maâzallah	Allah saklasın
Mahall-i âhare	Başka bir yere
Mahdumu	Oğul
Maksud	Kasdedilmiş
Maraz-ı kalbi	Kalbe bağlı hastalık
Mârrûlarz	Arzda geçen
Maişet	Kazanç, geçim
Mazhar	Nail olma
Mebni	Bina edilme
Mehmâ- emken	İmkan nisbetinde
Mekr-i ilâhiden	Allah'ın hilesinden
Mervîdir	Rivayet edilir
Mesâil	Meseleler
Mevkîe	Makama
Mihnet	Sıkıntı
Minelkadîm	Eskiden
Minindillah	Allahın yanında
Mu'tad	Alışılacağı üzere
Muâlece	Hastaya bakma, ilaç verme
Mûcibince	Gereğince
Muhâsebe	Biriyle hesaba oturma
Muhataraya	Tehlikeye
Muhtâcîne	İhtiyaç sahiplerine
Muhtazar	Hazırlanmış ölüme hazır
Muktazâsınca	İcabınca
Mukzı	Hükmedici, icabedici

Murâdâtlarını	İsteklerini
Musallat	Sataşma
Mübtelâ	Düşkün
Müdellel	Delillendirilmiş
Müsâp	Sevap kazanmış
Müsâvi	Eşit
Müsellem	Teslim edilmiş
Mütefâvit	Çeşit çeşit
Mütevâliyen	Devamlı
Nâsdan	İnsanlardan
Nasîb	Hisse
Nâzırîn-i zevilihtirâma	Hürmete layık bakanlara
Nefs-i emmârenin	Kötü nefsin
Niyaz	Yalvarma
Pâreler	Paralar
Râğibü şer'-i metîn	Sağlam şeriata istekli
Re's-i saâdetlerinede	Büyüklerin yanında
Ruhsat	İzin
Rüsvay	Rezil
Sa'yi	Çalışması
Sâdikânın	Sadıkların bağlıların
Sehâvet	Cömertlik
Semeresi	Meyvesi
Serd etmeğe	Sunmaya
Suûbet	Zorluk
Sümme	Bundan sonra
Şekâvet	Eşkiyalık
Şekvâ	Şikayet
Şerait	Şartlar
Şerîat-ı ğarranın	Yüksek şeriatin maksadı

hulâsası	
Şeyhülenbiyâdır	Enbiaların şeyhi, büyüğü
Şuru	Başlama
Şümûlü cümleye	İhatası cümleye, herkese
Şürbüni	İçmesini
Teşnegan	İstekli
Taâma	Yemeye
Tâat	İtaat, inkıyad
Taksim etme	Ayırma
Takvâ	Allahtan korkma
Taleben limerzâtillah	Allah rızasını arama
Tâlib-i sâdık-ı dîdâr	Gören sadıkın talibi
Tahtında	Altında
Tarîki	Yolu
Tazarru	Yalvarma
Te'hîre	Geciktirmeye
Tearruza	Hücuma
Tebdil	Değiştirme
Tebeddül	Değişme
Tefhim	Anlatma
Tehzîb-i ahlak	Ahlakı düzeltme
Terakkî	İlerleme
Terfi'	Yükselme
Teshil	Kolaylaştırma
Tesri-i umûr	İşlerin süratlendirilmesi
Teşnegân-i ilm-i	İlme susama
Teveccüh	Yönelme
Tezâyüd	Artma, çoğalma
Turuk-i aliyyenin	Yüksek tarikatların maksadı
Urûc	Yükselme

Uzlet	Bir köşeye çekilme
umur	İşler
Vaid	Korkutma
Vâsıl	Ulaşma
Vatan-ı aslîsine	Asıl vatanına
Vikâye	Koruma
Vahübülamal	Emelleri hibe edici
Yârân	Dost
Yed-i zulminde	Zulmünün elinde
Yevmiyye	Günlük
Yezdan	Allah
Zâhib	Gidici, giden
Zıl	Gölge
Zındık	Dini yanlış anlayan
Zıkıymet	Kıymet sahibi
Zilleti	Alçalması
Zinhar	Sakın
Zayi olma	Boşa gitme
Zeyl	Bitişik

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
 وَآلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ أَمَا بَعْدُ رَاغِبٌ شَرِيعٌ مَبِينٌ وَدَبْدَابٌ رَبِّ
 مَعِينٌ أَوْلَانِ بَارِكْ فَاذْكُرْ شَيْئًا وَسُرِّعِ الْمَوْتَ وَهَرِ دَابِّي
 أَرَوْا أَيُّكُمْ يَهْتَكُهُ طَرِيقُ عَلَيْهِ نَيْكٌ أَرَابٌ وَرَكَاكٌ وَسِرْطَانِي بَيَانٌ
 أَيْلَافُكَ مُتَبَرِّهٌ لَرَدِّ نِيَامٍ خُصَا رُبُورِ سَأَلَهُ بِهِ دَبْحُ أَبْلَهْ
 فَشَكَرَ لِي عِلْمَ حَقِيقَتِ الْوَالِدِ أَوْلَى أَمْرِهِ عَرْضِ أَوْلِي سَبِّحْ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 أَهْمًا أَمَّا أَيْدِيكَ نَامِيهِ أَهْلِ طَرِيقِ دَبْحُهُ دِينَ نَشَقَهُ طَرِيقُ عَلَيْهِ
 نَفْسِي عَلَيْهِ رَقِي رَبِّي أَبَدًا مَعِي حَبِي بِلُؤْبِ قَصُورِي اعْتَرَفَ
 وَشَايِدَ أَرْزُوقِي رُوعَانِي سَقَبَهُ أَبَدًا رُكَّ وَفِي أَهْلِيهِ مَرْجُوحٌ
 مُرَدُّ أَيْدِي أَوْلُورَسَةِ اشْتَجُوعُهُ فَمَا يَمْلِكُهُ مَعْنَى لَأَرِيْمَ أَوْلَدِي نَفِي بَلَدِي زَمَكُ

Tasavvuf Risalesi'nin ilk sayfası

اَوْلَدِيْ بِسْمِ رَبِّكَ تَوْبَةً وَسُفُوْا اِيْدُوْبَ دَائِمًا اِنْتَابِيْكَ
 مَا مُرُوْا وَاوْلَدِيْمْ زِكْرُ الْكُهْمِ دَاوَمْتُ وَشَرِيْعَتِيْ عَنْ اِحْكَامِيْهِ
 دِقَّتْ دَحِيْ وَسُغِيْرٌ مِقْدَارِيْ كِرَ (فَاَسْتَفْحَرُ كَمَا اَمَرْتُكَ) فَرَمَانِ
جَلِيْلُ اَنْتَا نِيْنَا اِحْسَانِيْهِمْ دَحِي (وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتّٰى يَّأْتِيْكَ
الْيَقِيْنُ) اَمْرًا لَّهٗ سَنَهٗ اِنْتَا لَّا اٰخِرَتَهٗ سَيُدْخِلُهُ قَدْرُ
 عِبَادَتِكَ طَاعَتِيْهِ عِيْرَتُكَ وَفَقْرًا وَضَعْفًا يَدِ وَجْهَلَهٗ
 مَخْلُوْقَةٍ تَنْفَقَتْ وَمَرَحَمَتُ اَوْزَرَهُ بُوْلَمُفْلِحِيْ لَازِمِدِيْ
 بَرْكَهٗ شَرِيْعَتِيْكَ طَرِيْقَتِيْكَ اَمْرِيْ بُوْيُوْلَدِيْ دِيْوُوْكَ عِيْرَتُ
 اِيْدُوْبِ بَشَقِيْ شَيْءِيْ نَفْكَرُ اِنْتَا مَلِيْزِيْ سِحْحَانِ رَبِّكَ
رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصْفُوْنَ وَسَدُوْمٌ عَلَيَّ الْمُرْسَلِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ

رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

لِدَاعِي
 حَامِي مُحَمَّدِي
 دَارِ دِيْوُوْ
 هُو

Muhammed Hilmi Efendi'nin görev yaptığı Duraklı
Camiinin bugünkü görünümü

UKDE KİTAPLIĞI:

YAŞAR ALPARSLAN – SERDAR YAKAR'IN EDİTÖRLÜĞÜNDE ÇIKAN YAYINLARIMIZ

MARAŞ TARİHİ SERİSİ:

1. Dulkadir Beyliği Araştırmaları I (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
2. Dulkadir Beyliği Araştırmaları II (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
3. İstiklâl Savaşında Maraş (2008) / *Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR*
4. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (2008) / *Besim ATALAY*
5. Maraş Yollarında (2008) / *Hasan Reşit TANKUT*
6. Aşiretlerin İskanları (2008) / *Bekir Sami BAYAZIT*
7. Maraş Emîrleri (2008) / *Editörler: İlyas GÖKHAN / Selim KAYA*
8. Maraş'ta Misyoner Faâliyetleri ve Misyoner Okulları (2008) / *Mustafa ÇABUK*
9. Zeytin ve Çevresindeki Ermeni İsyancıları (2008) / *A. Latif DİNÇASLAN*
10. İlkçağdan Dulkadirililere Kadar Maraş (2008) / *Yrd. Doç. Dr. İlyas GÖKHAN, Yrd. Doç. Dr. Selim KAYA*

- 11.Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi (2009) /
Dr. İsmail ALTINÖZ
- 12.İlâveli Esmârü't-tevârih Maa Zeyl (2009) / *Mehmed Şemî Efendi, Hazırlayan: Dr. Mehmet KARATAŞ*
- 13.100. Yılında 1909 Maraş'ta Ermeni Olayları (2009) /
Yrd.Doç. Dr. Nejla GÜNAY
- 14.Seyâhatnâme, Şehir Târîhi ve Coğrafya Kitaplarına
Göre Maraş (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar
ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
- 15.Maraş'ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri (2009)
/ *Osman SANDALOĞLU, Hazırlayan: Yaşar
ALPARSLAN*
- 16.Yakın Çağda Kahramanmaraş (2009) / *Prof. Dr. Ahmet
EYİCİL*
17. Eshab-ı Kehf Vukûu Şuyûu (2010) / *Hazırlayan: Yaşar
ALPARSLAN*
- 18.Elbistan ve Maraş'ta Dulkadir Oğulları Hükûmeti (2011) /
*Arifî Paşa, Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar
YAKAR*
- 19.Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi (2011) /
Doç.Dr.İlyas GÖKHAN
- 20.Maraş Milli Mücadelesinde Bayrak Olayı ve Aşıklioğlu
Hüseyin (2012) / *Serdar YAKAR*
- 21.Maraş-Fransız Harbi (Belgeler-Hatıralar (2012) /*Yaşar
ALPARSLAN- Serdar YAKAR*
22. XX. Yüzyılda Maraş (Ermeniler, Türkler,
Müslümanlar) (2012) / *Doç. Dr. Nejla GÜNAY*
- 23.Maraş Milli Mücadelesinde Şeyh Ali Sezai Efendi /
(2012) *Hazırlayan Serdar YAKAR*
- 24.Osmanlı Dönemi Maraş'ın İdari Tarihinde Dulkadirli
ve Bayezidli İdareciler (1700-1850) (2013) / *İlyas
GÖKHAN, Kasım BAL*

MARAŞ KÜLTÜR VE EDEBİYATI SERİSİ:

1. Âşık Durdu Mehmet Yoksul (Âşık Mahfuzî) Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
2. Âşık Mustafa Zülkadiroğlu Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
3. Muhammet Kâmil Ağdaş (Bahçeci Hoca) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
4. Maraş Merkez Ağzı (2008) / *Mine KILIÇ*
5. Mevlid / *Mar'aşî Kurâ-zâde Nâdiri* (2009) / *Hazırlayan Gülcan Tanıdır ALICI*
6. Maraş'ta Divanından Parça Kalmış Halk Şairleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
7. Türk Edebiyatında Maraşlılar (2009) / *Yaşar ALPARSLAN, Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI, Serdar YAKAR*
8. Maraş Bibliyografyası (2009) / *Cavit POLAT*
9. Büyük Hiciv Şâiri Âşık Mısdılı (Mustafa Hartlap'ın) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
10. Maraş Ağzı Koroğlu (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
11. Maraş Merkez Ağzı Kelimeler Deyimler (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*
12. Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şâirlerine Âit Şiirler (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
13. Tertîbü'l-Ulûm (2009) / *Saçaklızâde (Eş-Şeyh Muhammed B. Ebî Bekr El Mer'aşî) - Çeviri: Doç.Dr. Zekeriya PAK - Yrd.Doç.Dr. M. Akif ÖZDOĞAN*
14. Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî (2010) / *Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*
15. Kahramanmaraş'ta Çocuk Oyunları (2010) / *Hacı Ali ÖZTURAN*

16. Halîlî-i Mar'âşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a (2010) /
Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütîfî ALICI
17. Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi (2010) / *Kemalettin KOÇ*
18. Eski Maraş'ta Örf'ler, Âdet'ler ve İctimâî Hayat (2010) /
Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN - Hacı Ali ÖZTURAN
19. Mîzânüşşerîat ve Bürhânüttarîkat (2010) / *Muhammet Hilmi Efendi, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
20. Lutfiyye-i Vehbî (2011) / *Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Gülcan Tanıdır ALICI*
21. Nazmü'l-Fünûn (2011) / *Yemli hazâde Mustafa Kâmil, Çeviri: Doç. Dr. M.Akif ÖZDOĞAN – Uzm. Ahmet TEMİZKAN – Abdullah DİNÇ*
22. Nasihatnâme-i Vehbî (2011) / *Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütîfî ALICI*
23. Eski Maraş'ta Alim Çıkarmış Aileler (2011) /
Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR
24. Dîvân (2011) / *Sünbül-zâde Vehbî, Hazırlayan: Ahmet YENİKALE*
25. Şevk-engîz (2011) / *Sünbül-zâde Vehbî, Hazırlayan: Ahmet YENİKALE*
26. Neylü'l-Ereb fi Ma'rifeti'l-Edeb (2011) *Mahmûd Hamdî b. Davûd el-Merâşî ed-Dimeşkî, Çevirenler: Uzm. Mehmet BALCIOĞLU-Doç.Dr. M.Akif ÖZDOĞAN*
27. Ahmed Kuddûsî İbnülmeraşî (2011) *Dr. Ali TENİK*
28. İrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'alâ-Mîzânî'sh-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka (2011) *Hacı Nuhzâde Ahmed Efendi Hazırlayan: Ömer Hakan ÖZALP*
29. Ravzatü'l- İmân Tenkitli Metin - Sözlük – Tıpkıbasım (2012) / *Halîlî-i Mar'âşî Hazırlayanlar Yrd. Doç. Dr. Lütîfî ALICI - Arş. Gör. Gülcan Tanıdır ALICI*
30. Eski Maraş'ta Âile Ev Ekonomisi ve Zahra (2012) /
Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN - Hacı Ali ÖZTURAN

31. Risâle-i Ahlâk I-II Çeviri Yazı – Tıpkıbasım (2012)/
Halilî-i Mar'aşî Hazırlayan Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI
32. Âşık Selâmi (Ramazan Mengilli) Hayatı ve Şiirleri
(2012) / *Editör: Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR*
33. Zübdetü'l- Âsâr Fî Mevlîdi'n-Nebiyyi'l-Muhtâr Çeviri
Yazı – Sözlük – Tıpkıbasım (2012) / *Elbistanlı-Zâde
Hâfız Veliddîn Nef'î Efendi Hazırlayanlar Yaşar
ALPARSLAN - Gülcan Tanıdır ALICI*
34. Tuhfe-i Vehbî (2012) / *Sünbül-zâde Vehbî,
Hazırlayan: Ahmet YENİKALE*
35. Osmanlı Tefsir Geleneğinde Ta'rika Kültürü (2012) /
Hasan YÜCEL
36. Divan-ı Hâmî-i Mar'aşî (2013) / *Hazırlayanlar Yrd.
Doç. Dr. Lütfi ALICI - Arş. Gör. Gülcan Tanıdır ALICI*

KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİNCE YAYINLANAN ESERİMİZ

1. Maraş Meşhurları (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar
ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

Maraş Dent

Ağız ve Diş Sağlığı Polikliniği

Adres: Hayrullah Mahallesi Malik Ejder Caddesi No:28 Kahrmanmaraş
Tel: 0 344 221 73 00 - 223 68 68 Fax: 0 344 221 73 61 Gsm: 0 535 332 20 78